

СТРАТЕГИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ПАТИШТАТА И АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

2023
2027

Министерство за транспорт
и врски

Задача имплементирана од Planet S.A.
како водечки член на Заедничкиот настап

Република Северна Македонија
Влада на Република Северна Македонија
Министерство за транспорт и врски
Единица за имплементација на проектот

Проект за поврзување на локални патишта - P170267
Заем бр. 9034-MK

Договор бр.LRCP-9034-MK-CS-CQS-A.1.2.3.

Задача:

Техничка помош за преглед на капацитетот за управување со безбедноста на патиштата (RSMCR) и подобрувања на капацитетот за управување со безбедноста на патиштата на ниво на општина (локални заедници)

**Стратегија за безбедност на патиштата и
акциски план за општина Делчево**

Март, 2023

ИНФОРМАЦИИ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ДОКУМЕНТОТ

Договорна страна	Министерство за транспорт и врски Единица за имплементација на проектот
Назив на задачата	Техничка помош за преглед на капацитетот за управување со безбедноста на патиштата (RSMCR) и подобрувања на капацитетот за управување со безбедноста на патиштата на ниво на општина (локални заедници)
Заем бр.	9034-МК
Договор бр.	LRCP-9034-МК-CS-CQS-A.1.2.3.
Назив на документот	Стратегија за безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево
Верзија	Завршна верзија 27/03/2023

Исправање грешки:

Ревизија бр.	Датум	Опис	Подготвен/Одобрен
1. Нацрт Извештај	21.02.2023.	Почетен документ	TL-KE1, KE2, KE3, KE4, HKE
2. Завршна верзија	27.03.2023.	Завршен извештај со имплементирани коментари	TL-KE1, KE2, KE3, KE4, HKE

Тим на консултант:

JV PLANET – SUEZ

Филип Трајковиќ, NKE

Дејан Јованов, Ph.D., Водач на тим и специјалист за управување со безбедност на патишта (KE 1)

Драгослав Кукиќ, Ph.D., Специјалист за безбедност на патишта (KE 2)

Крсто Липовац, Ph.D., Експерт за политики (KE 3)

Рајко Бранковиќ, Експерт за обука (KE 4)

Константинос Такацоглу, Помошник директор на проект

Тим на клиенти:

Единица за имплементација на проектот

Харита Пандовска, директор на проектот
Даниел Павлески, сообраќаен специјалист

Тим на финален корисник:

Општина Делчево

Николина Петровска Мавродиева, Координатор на работната група

Работна група за изработка на Стратегија и акциски план за безбедност во сообраќајот во општина Делчево¹

Општина Делчево

Николина Петровска Мавродиева, Координатор на работната група

Зоран Кускински, Инспектор за патен сообраќај

Ана Ситновска Димитровска, Советник во Општина

Ивана Ивановска, Советник во Општина

Гоце Попов, Претседател на Советот на Општина Делчево

Влатко Стоименовски, дежурерн УПС во ПС Делчево

Влатко Цонев, Тех. Раководител на ЈП за одржување и

заштита на маг. и рег. патишта Скопје – подружница Штип

Д-р. Викторија Џабирска, Раководител на итна медицинска помош Делчево

Миле Тодоровски, Територијална Против Пожарна Единица – Водич на група

Живко Стоименов, предавач во автошкола ТЕОН

Даниела Сумрачка, одделенски наставник во ООУ "Ванчо Прке"

Горан Димитровски, директор на ООУ "Св. Климент Охридски"

¹ Одлука на градоначалникот за формирање работна група за изработка на Стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата и Акциски план за општина Делчево, 08-97/3 од 25.01.2023 г.

Список на слики

Слика 1: Местото на општина Делчево врз основа на бројот на жители, во однос на останатите општини во Република Северна Македонија	14
Слика 2: Позицијата на општина Делчево врз основа на бројот на регистрирани возила, во однос на општините во Република Северна Македонија.....	18
Слика 3: Бројот на сообраќајни незгоди на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година.....	27
Слика 4: Вредностите на јавниот пондериран ризик од страдање на општините во Република Северна Македонија, 2021 година	28
Слика 5: Вредности на сообраќајно пондерираниот ризик од повреда по општини во Република Северна Македонија, 2021 година ⁷	28
Слика 6: Распределба на лицата кои учествувале во сообраќајни незгоди според возрастни категории, на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година	29
Слика 7: Распределба на повредени учесници според природата на учество во сообраќајот, општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година	29
Слика 8: Распределба на сообраќајни незгоди по видови на сообраќајни незгоди на локални патишта, улици и булеварии на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година	31
Слика 9: Проценка на бројот на загинати и постигнување на целта за намалување на бројот на жртви.....	38
Слика 10: Проценка на бројот на тешко повредени лица и постигнување на целта за намалување на бројот на тешко повредени лица	39
Слика 11: Распределба на општините во однос на вкупниот број на сообраќајни незгоди во периодот од 2020 до 2021 година	62
Слика 12: Бројот на сообраќајни незгоди на подрачјето на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година.....	63
Слика 13: Вредностите на јавниот пондериран ризик од страдање на општините во Република Северна Македонија, 2021 година.....	63
Слика 14: Вредности на сообраќајно пондерираниот ризик од повреда по општини во Република Северна Македонија, 2021 година ⁷	64
Слика 15: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди во зависност од старосната структура на лицата на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 202 година	64
Слика 16: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди во зависност од старосната структура на лицата, како и последиците на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година	65
Слика 17: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди според природата на учество во сообраќај на подрачјето на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година	65
Слика 18: Распределба на лицата кои учествувале во сообраќајни незгоди според природата на учеството во сообраќајот, како и последиците на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година.	66
Слика 19: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди како возачи на моторни возила во зависност од старосната структура на лицата на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година	66

Слика 20: Распределба на сообраќајни незгоди по категорија на патишта на подрачјето на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година67

Слика 21: Распределба на сообраќајни незгоди по видови на незгоди на локални патишта, улици и булевари на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година68

Слика 22: Распределба на сообраќајни незгоди по конкретното место на случување на локални патишта, улици и булевари на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година.....69

Список на табели

Табела 1 Население во Општина Делчево согласно на етничката група, 2021 година..... 14

Табела 2 Податоци од последниот попис од 2021 за општина Делчево 14

Табела 3 Општинска (локална) патна мрежа во километри во 2022 година на територијата на општина Делчево 15

Табела 4 Улици во општина Делчево во километри во 2022 година на територијата на општина Делчево 15

Кратенки

АМСМ	Авто Мото Сојуз на Македонија
УЦТ	Управување со црна точка
КПСНС	Комплет на податоци за слични несреќни случаи
ОБПСН	Општинска база на податоци за сообраќајни незгоди
ЕК	Европска Комисија
ЕКМТ	Европска конференција на министри за транспорт
ЕБОР	Европска банка за обнова и развој
ЕУ	Европска Унија
ИМП	Итна медицинска помош
мППП	Меѓународна програма за проценка на патиштата
МГАПБС	Меѓународна група за анализа на податоци за безбедност во сообраќајот
МФИ	Меѓународна финансиска институција
МФТ	Меѓународен форум за транспорт
ГИС	Географски информативен систем
НГПБП	Насоките на Глобалниот проект за безбедност на патиштата
В	Влада
ЗВ	Заедничко вложување
ОСБСП	Општински совет за безбедност на сообраќајот на патиштата
MAIS3+	MAIS3+ Скала на повреди
МЕ	Министерство за економија
МОН	Министерство за образование и наука
МФ	Министерство за финансии
МП	Министерство за правда
МВР	Министерство за внатрешни работи
МЛС	Министерство за локална самоуправа
МЗ	Министерство за здравство
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МТВ	Министерство за транспорт и врски
НКТБП	Национално координативно тело за безбедност на патиштата
НКЕ	Не-клучен експерт
ОЕСР	Организација за економска соработка и развој
ЈПДП	Јавно претпријатие за државни патишта
ЕИП	Единица за имплементација на проект
РСБСП	Републички совет за безбедност на сообраќајот на патиштата
БП	Безбедност на патишта
УБП	Управување со безбедноста на патиштата
ПКУБП	Преглед на капацитет за управување со безбедноста на патиштата
ИОБП	Индикатори за оценување на безбедноста на патиштата
АБСП	Агенција за безбедност на сообраќајот на патиштата
ТП	Техничка Помош
ДТЗ	Договор на транспортната заедница
ТИ	Технички Извештај
ПЗ	Проектна задача

BT	Водач наТим
ОН	Обединети Нации
ЕКОНЕ	Економска комисија на Обединетите Нации за Европа
СБ	Светска Банка
ОБПЗБ	Опсерваторија за безбедност на патиштата за западен балкан
ЗЕЛС	Заедница на единиците на локална самоуправа

Содржина

Список на слики.....	5
Список на табели.....	6
Кратенки.....	7
ГОВОР НА ГРАДОНАЧАЛНИКОТ НА ДЕЛЧЕВО	10
1. Безбедност на патиштата – сегашна ситуација	11
1.1 Социјална и економска ситуација.....	11
1.2 Важечко законодавство.....	18
1.3 Постоечки стратешки документи	19
1.4 Капацитет и интегритет на сегашниот систем на БП и главните чинители.....	19
1.5 Собирање податоци и бази на податоци со податоци од важност за БП	26
1.6 Изложеност на сообраќај, култура и обичаи	26
1.7 Индикатори на безбедност на патиштата – тековна ситуација и трендови	26
1.8 Конечни исходи на БП (сообраќајни незгоди, жртви, повреди, вкупни социо-економски трошоци од сообраќајни незгоди) - тековна ситуација и трендови	27
1.9 Главни проблеми на безбедност на патиштата кои треба да се разрешат во следниот период.....	32
2. Безбедност на патиштата – посакувана состојба.....	35
2.1 Амбиција, мисија и визија за безбедноста на патиштата.....	35
2.2 Цели на БС насочени кон подобрување на системот на БС (капацитет и интегритет на главните засегнати страни, организација, координација и соработка).....	35
2.3 Цели на БС насочени кон подобрување на знаењето, свеста и ставовите од важност за БС	36
2.4 Цели на БС во однос на евентуалните средни исходи	37
2.5 Цели на БС во однос на евентуалните крајни исходи	37
3. Клучни области на работа – Класифицирани мерки и активности за безбедност на патиштата	39
3.1.1 Класификација на мерките на БС според 5-те БС елементи препознаени преку Пристапот до безбеден систем (Safe System Approach)	39
3.1.2 Класификација на мерките на БП според дефинираните клучни проблеми за безбедноста на патиштата.....	42
3.1.3 Класификација на мерки за БП од засегнатите страни.....	43
4. Следење и проценка.....	47
4.1.1 Систем за собирање на податоци	47
4.1.2 Аналитичка база на податоци за безбедност на локалните патишта	48
4.1.3 Континуирано и периодично известување на политичарите и граѓаните за фактите за безбедноста на патиштата во локалната заедница	50
5. Акциски план за безбедност на патиштата.....	50
ДОДАТОК.....	61

ГОВОР НА ГРАДОНАЧАЛНИКОТ НА ДЕЛЧЕВО

.....

Почитувани сограѓани,

Пред Вас е документот кој носи стратешки, плански и одговорен пристап на Општина Делчево на полето на безбедноста во сообраќајот на територијата на Општина Делчево. Овој документ е неопходна алатка и наш одговор за поголема безбедност на сите учесници во сообраќајот. Бидејќи живееме во време на брз урбан развој, зголемена мобилност во светот и кај нас, на сè поголемиот број возила, а со тоа и учесници во сообраќајот, имаме обврска да изработиме еден ваков документ кој има за цел преку конкретни и стручно дефинирани активности да се намалат сообраќајните незгоди на територијата на нашата локална самоуправа.

Во таа смисла, ќе пренесам одредени факти. Во периодот од 2020 до 2021 година на патиштата во Општина Делчево се случиле 75 сообраќајни незгоди во кои се повредени 51 лице, а 4 лица загинале. Мора да имаме предвид дека овие бројки ги вклучуваат животите на нашите сограѓани, нивните семејства, пријатели и лични страдања, но предизвикуваат и големи економски последици за животната средина и општеството.

Стратегијата за безбедност на патиштата претставува наш водич за остварување на посакуваните цели и спроведување на акцискиот план во кој се препознаваат мерките и активностите за поголема безбедност во сообраќајот на патиштата на територијата на нашата општина.

Сепак, ќе потенцирам дека за остварлив стратешки план, неопходна е вклученост на сите институции, организации и поединци кои живеат или работат на подрачјето на нашата Општина. Само преку интегрирано делување, нашата локална заедница можеме да ја направиме безбедно место за сите учесници во сообраќајот, како за нашите сограѓани, така и за сите кои транзитираат низ нашата општина. Искрено се надевам дека овие стратешки документи ќе ги дадат очекуваните резултати и решени сме со усвојувањето и спроведувањето на Стратегијата да го направиме првиот чекор кон побезбеден сообраќај во Општина Делчево.

Исразувам благодарност до Министерството за транспорт и врски што ни овозможи да бидеме дел од проектната активност „Преглед на капацитетите за управување со безбедноста во сообраќајот и подобрување на капацитетите за управување на сообраќајот на локално ниво“, како и на сите активни учесници во изработката на документот.

**Градоначалник на Општина Делчево,
ГОРАН ТРАЈКОВСКИ**

1. Безбедност на патиштата – сегашна ситуација

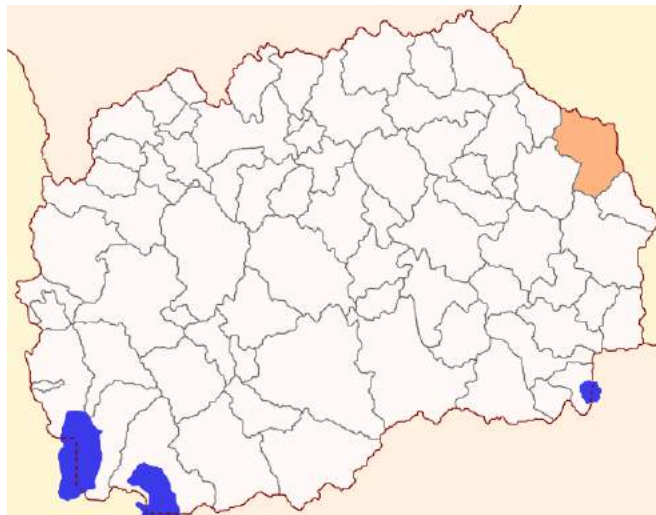
1.1 Социјална и економска ситуација

Општина Делчево

Општина Делчево е општина во Северна Македонија. Центар на општината е градот Делчево.

Општина Делчево ја сочинуваат градот Делчево и селата: **Бигла, Ветрен, Вирче, Вратиславци, Габрово, Град, Драмче, Свегор, Илиово, Киселица, Косово Дабје, Нов Истевник, Очипала, Полето, Разловци, Селник, Стамер, Стар Истевник, Тработивиште, Турија и Чифлик.**

Делчево се наоѓа во североисточниот дел на Република Северна Македонија, во подножјето на планината Голак (Чавка – 1524м), односно во котлината Пијанец по сливот на река Брегалница.

Општина Делчево денес зафаќа површина од 423 km² и има 13.585 (според официјални податоци) жители.

Општина Делчево на југ се граничи со општините Пехчево и Берово, на запад со општината Винаца, на северозапад со општината Македонска Каменица, а на исток и североисток со Република Бугарија. Општината претставува важна алка на источно македонската магистрала, која ги поврзува сите поголеми населби во овој дел на земјата, а понатаму и со делови од територијата на соседна Бугарија. Практично, Делчево лежи на еден многу важен крстопат преку кој во напореднички правец води најкусата врска меѓу долината на реката Вардар од една, и долината на реката Струма од друга страна.

Постојат неколку толкувања за потеклото на името Пијанец. Во овој предел доминирало одгледувањето на сливите и печењето на ракија, како и нејзиното пиење. Понатаму постои народно верување за примената на растението *пијанец*, кое имало халуцинирачки својства, растело меѓу пченицата, а од неговото брашно се успивале луѓето. Додека научните толкувања го поврзуваат името со старобалканското племе Пеонци, како и за постоењето на средновековен град со ова име, но сепак оваа теорија сè уште не е докажана.

Во повелбата на Василие Втори Пијанец се спомнува како место приклучено кон Византија, а кое припаѓало под епископот во Мордовис. Подоцна Пијанец потпаѓа под Бугарската, а веднаш потоа во Српскосредновековната држава. Со продорот на Турците на Балканот, Пијанец станува дел од Кустендилскиот санџак.

Најбројното населено место во Пијанец (Делчево) во византиско време го носело името Василево, според Византискиот цар Василиј. Прв пат под ова име се споменува во

една од повелбите на Цар Душан, од 1347-1350 година, како село во Пијанец, со црква Св Никола во близината и црква Св Богородица на Брегалница. Во 1904 година силен земјотрес сосема го раурнал Василево и доселениците од разурнатото Василево се населиле во Горно маало, на ритчето (Чуката) спроти вливот на реката Габровчица, каде го подигнале ново Василево и црквата Св Богородица (денешната градска црква).

Турците се населуваат во така нареченото Средно маало и во тоа време Василево било со развиено сточарство и сливарство. Како централно место на патот кон Струма, во 1671 година Василево го посетил султанот Мехмед IV, кој на Турците им изградил џамија во Средно или Турско маало. Посетата на Мехмед IV го поттикнало македонското население кон позабрзано и помасовно примање на исламот, по што истото почнало брзо да се зголемува со доселување на исламизирано население. Во знак на благодарност на султанот за изградбата на џамијата и посетата, жителите го нарекле Василево (*Султание*).

Во 18 и 19 век Царево Село било селска населба со Турци, Македонци и Торбеши, при што најбројни биле Торбешите. Во средината на 19 век во Царево Село, во Горно маало се доселуваат Македонци од долината на Струма, кои како занаетчии ја формирале чаршијата. Во Долно маало се населиле Власи - сточари од Западна Македонија, кои ги терале овците на пасење на падините на Голак. Голем број Маџири - Турци од Северна Бугарија се населиле во Долно маало, по кои и денеска овој дел се вика Маџир маало.

По ослободувањето на Бугарија, во Царево Село се доселуваат и македонски родови од Кустендилско, кои биле трговци, занаетчии и земјоделци. Тогаш Царево Село имало 1610 жители и почнало да личи на гратче со чаршија и пазар. На крајот на 19 век во Царево Село имало 220 турски и 80 македонски куќи, со претежно земјоделско население.

По Балканските војни Царево Село стагнира, поради поставувањето на државната граница кон Бугарија. Со новата територијална поделба, Царево Село станува околско место, со што почнува да се развива во стопански центар за Пијанец. Меѓу двете светски војни бројот на населението расте со намалено темпо и Царево Село почнува да се развива десно од Брегалница.

По Втората светска војна, со новонастанатите општествени услови во нашата земја, Царево Село на 01.05.1950 година, по четврти пат во својата историја го менува името во Делчево во чест на големиот револуционер и идеолог Гоце Делчев.

Пределот на Пијанец има богато историско минато со археолошки остатоци кои потекнуваат од неолитскиот период (во околината на Габрово, Драмче, Свегор, Град и др.), од халдштатскиот период (во Бигла, Драмче и околината на Делчево), што го покажува и постоењето на римски пат кој водел од Осогово, по десниот брег на реката Брегалница до селото Тработивиште, кој го поврзувал овој регион преку Малешевијата со Солун. Уште една значајна римска комуникација поминувала низ овој регион: патот водел од римскиот град Астибо (Штип), преку Веница и Бигла, поминувајќи ја реката Брегалница кај селото Очипала, понатаму преку селото Киселица и Црна Скала водел за римскиот град Пауталија (Кустендил). Овој пат се поврзувал со патот Виа Игнација, поврзувајќи ги Драч и Солун.

Територијата на општина Делчево изобилува со бројни археолошки локалитети што сведочи за постоењето живот и цивилизации низ вековите наназад. Во периодот 2000-2004 се истражени бројни археолошки локалитети на територијата на општината и пронајдените

предмети се валоризирани и формирана е **археолошко-етнолошката збирка** сместена во спомен – домот АСНОМ. Околу 30-тина могили потенцијални археолошки наоѓалишта сеуште се недоволно проучени и истражени.

Најпознати културни споменици и споменици на природата се: Црквата „Успение на Пресвета Богородица“, „Св.Петка Параскева“ – с.Селник, „Св.Ѓорѓи“ –с.Град, „Св.Архангел Михаил“ – с.Драмче, „Св.Пантелејмон“ – Голак, „Св.Цар Костадин и Царица Елена“ – с.Разловци, Манастирски комплекс „Св.Богородица“ – Источен петок – Балаклија, Џамија „Мехмед Фатих II“, Палеонтолошко наоѓалиште с.Стамер и с.Звегор, Пештера во с.Киселица, Градиште во с.Град, Илин камен – с.Свегор и други, кои исто така придонесуваат за развојот на туризмот.

Главното место за развој на туризмот го зазема туристичко рекреативниот центар Голак. Врвот на планината Голак – Чавка со надморска височина од 1524 метри, благодарение на релјефот и идеалниот терен, станува идеален за изградба на спортски центар. Голак во зимскиот период се користи како ски центар и место за кампување, спорт и рекреација. Додека во текот на летото, неговата природна убавина привлекува различни групи за пешачење и собирање на шумски плодови. Планината Голак претставува вистинска еколошка ризница со изобилство на лековити билки и ендемски растенија, како и изобилство на шумски плодови. Асфалтираниот пат **P2343**- (Делчево – врска со АЗ -Голак) овозможува да се посети целиот комплекс во текот на целата година.

Делчево се наоѓа на 630 метри надморска височина и има источноевропска клима со модифициран плувиометриски режим со просечна годишна температура на воздухот од 10,7 °C.

Земјоделското земјиште зафаќа 46% од вкупната површина на општина Делчево. Според својата географско-топографска положба, поволни климатско- почвени услови, расположливи пасишта и ливади, општината располага со предуслови за развој на овоштарството и сточарството.

Брзиот стопански развој на земјата влијаеше на подемот на индустријата која го потисна занаетчиството и денес Делчево е модерна градска населба со широко асфалтирани улици и булевари, решена канализациона и водоводна мрежа и со паркови и зеленило.

Во Делчево постои автобуска станица преку која функционираше меѓуградскиот јавен превоз на патници, но поради имотно – правни работи (приватна сопственост) таа не е во функција што претставува значаен проблем за жителите на општина Делчево.

Во градот постои и полигон за обука на возачи каде кандидатите за возачи се обучуваат за управување со моторни возила од сите категории и на кој се врши полагањето на возачкиот испит. Самата локација на овој полигон не е соодветна бидејќи се наоѓа во спортско рекреативниот дел на градот Делчево и потребно е во идно време да се изврши негова дислокација на друга соодветна локација.

Образовниот процес во Општина Делчево се одвива во следните – воспитно образовни институции:

- Предучилишно во ОЈУДГ „Весели Цветови“;

- Основно во ОУ „Ванчо Прке“ и ОУ „Климент Охридски“; и
- Средно во СОУ „М.М.Брицо“.

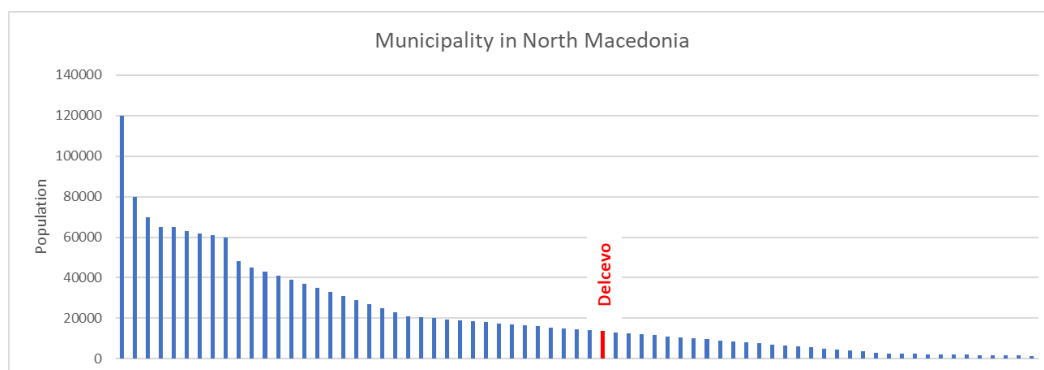
Популација

Територијата на општина Делчево опфаќа 21 населено место и градот Делчево. Од демографска гледна точка, општина Делчево е мултиетничка област со 13.585 жители (Табела 1, Слика 1).

Табела 1: Население во Општина Делчево согласно етничката група, 2021 година

Етничка група	Број	%
TOTAL	13,585	100
Macedonians	11,949	87,95
Albanians	20	0,14
Roma	475	3,49
Turks	112	0,82
Serbs	9	0,06
Bosniaks	2	0,01
Vlachs	5	0,13
others	108	0,79
PWDTFAS	905	6,66

- PWDTFAS-Persons for whom data are taken from administrative sources

Слика 1: Местото на општина Делчево врз основа на бројот на жители, во однос на останатите општини во Република Северна Македонија²

Според последниот попис на територијата на општина Делчево живеат повеќе мажи отколку жени (Табела 2).

Табела 2: Податоци од последниот попис од 2021 за општина Делчево

Вкупно	Мажи	Жени
13 585	6 806	6 779

Извор: Државен завод за статистика на РСМ

²Податоците за сите поединечни општини во Северна Македонија се прикажани, како и 10 општини кои го вклучуваат градот Скопје се прикажани поединечно на овој дијаграм (за да ги добиете податоците за Скопје, потребно е да се соберат податоците за десетте општини што го вклучуваат градот од Скопје)

Патна мрежа и сообраќај

Локалната патна мрежа на територијата на општина Делчево е прикажана во следната табела, за 2022 година. Од следната табела може да се види дека на територијата на општина Делчево има 145,82 километри патишта, од кои најмногу километри асфалтирани патишта (70,64).

Табела 3: Општинска (локална) патна мрежа во километри во 2022 година на територијата на општина Делчево

Општински патишта	2022
Асфалт	70,64
Коцка	1,00
Макадам	4,00
Земјани	64,18
Непробиен	6,00
Во целост	145,82

Извор: Државен Закон за статистика

Табела 4: Улици во општина Делчево во километри во 2022 година на територијата на општина Делчево

Улици	2022
Асфалт	53,67
Бехатон	3,38
Земјани	8,24
Во целост	65,29

Извор: Одделение за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности и сообраќај

Општина Делчево се наоѓа во североисточниот дел на Северна Македонија. Со оглед на тоа дека е во непосредна близина (10км) на граничниот премин „Делчево“ со Република Бугарија, патната мрежа што минува низ неа игра важна улога во развојот на локалната економија и извозот. Во општина Делчево патната мрежа опфаќа неколку главни патишта, вклучувајќи магистрален пат, регионални патишта од прва и втора категорија и локална (општинска) патна мрежа. Овие патишта овозможуваат брзо и ефикасно поврзување со другите делови од земјата и соседните држави. Генерално, патната мрежа во општина Делчево игра клучна улога во промовирањето на развојот и растот, овозможувајќи транспорт на стоки и патници до и од областа.

Согласно хиерархиската мрежа на населби и дефинираниот централитет во Просторниот план на Република Македонија (2002 - 2020г.), градот Делчево е категоризиран како **општински центар и центар на микрорегион** со популациска големина под 30.000 жители. Оваа категорија на населби потребно е да имаат поголема застапеност на јавни функции, функции на општествен стандард и услуги, застапеност на производни стопански капацитети, гравитациско влијание врз најмалку две општини.

Со Просторниот план на Република Македонија (2002 - 2020г.) дефинирани се пет оски на развој од кои релевантна за Градот Делчево е “Јужната развојна оска” која што како таква досега е ретко споменувана. Таа ги поврзува градовите: Струга - Охрид - Ресен - Битола - Прилеп - Кавадарци - Неготино - Штип – Кочани - Делчево и продолжува кон Благоевград во Република Бугарија. На запад продолжува кон Елбасан - Република

Албанија. Нема големи изгледи да стане меѓународна, но внатре во земјата таа поврзува значајни полови на развој. Развојните оски имаат значајна улога во просторната организација, а во прв ред за модернизацијата на патиштата, за изградбата на далекуводи, гасоводи итн., со што ќе се создадат пред услови за поттикнување на развојот на вкупната економија во Регионот и интегрален просторен развој на државата.

Согласно Просторниот план на Република Македонија (2002 - 2020г.) во идната патна мрежа на Република Северна Македонија, основните патни коридори ќе ги следат веќе традиционалните правци во насока север – југ (коридор 10), односно исток – запад (коридор 8), што се вкрстосуваат во просторот помеѓу градовите: Скопје, Куманово и Велес. На тој начин дел од магистралните патишта во Република Северна Македонија ќе формираат три основни патни коридори, што треба да се изградат со технички и експлоатациони карактеристики компатибилни со системот на европските автопатишта (ТЕМ):

- север-југ: М-1 (Србија - Куманово - Велес - Гевгелија - Грција)
- исток-запад: М-2 и М-4 (Бугарија-КриваПаланка-Куманово-Скопје-Тетово-Струга-Албанија и кракСкопје - Србија)
- исток-запад: **М-5 (Бугарија - Делчево - Кочани - Штип - Велес -Прилеп - Битола - Ресен - Охрид- Требеништа- М4 (крак Битола –граница со Грција).**

Врз снова на **Одлуката за категоризација на државните патишта** („Службен весник на Република Македонија” број 133/11, 150/11 и 20/12) овој магистрален патен правец се преименува со ознаката:

– **А3 - (КрстосницаТребениште-врска со А-2-крстосница Подмоље-Охрид-Косел-Ресен-Битола-Прилеп-Велес-Штип-Кочани-Делчево-граница со Бугарија-граничен премин Рамна Нива), и делница Битола-крстосница Кукуречани-граница соГрција-граничен премин Меџитлија-делница Косел-врска со А-3-Охрид-граница соАлбанија-граничен премин Љубаништа.**

Патниот сообраќај останува основен начин на транспорт во овој регион иако според Просторниот план на Република Македонија (2002 - 2020г.) железничката мрежа релевантна за предметниот простор е во групата на можни секундарни врски со соседните држави, со насока исток – запад за овозможување на целосно интегрирање на македонскиот железнички систем со соодветните системи од соседните држави:

- **Велес – Благоевград**, со изградба на нова железничка линија од Кочани до Благоевград.

Делчево се поврзува со Скопје преку магистралниот пат А3 преку трасата на експресниот пат Кочани – Штип и автопатот Штип - Миладиновци – Скопје. Изградбата на обиколница е едно од решенијата за зголемување на безбедноста во сообраќајот во градот Делчево и населените места преку кои поминува трасата на магистралниот пат А3. Преку овој пат секојдневно се врши транспорт на стока, опасни материји, големи товари и слично, кои претставуваат опасност при евентуални сообраќајни незгоди.

Државни патишта кои минуваат низ општина Делчево се:

- **P1302** – Делчево – (врска со А3) – Пехчево – Берово – Дабиле (врска со А4)
- **P2341** – (Делчево – врска со А3 – Габрово – гр.со Р.Бугарија)
- **P2343** – (Делчево-врска со А3 – Голак)
- **P2345** – врска со А3 – Бигла – Трсино – врска со Р1304

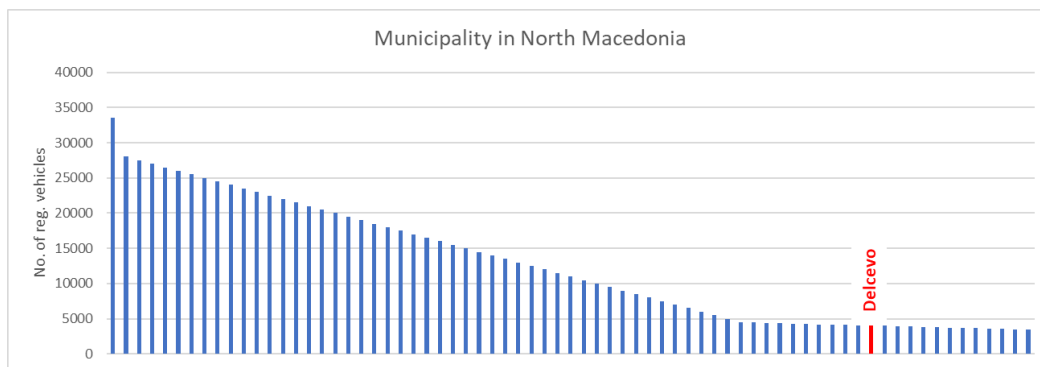
- **P2346** – Трабвотивиште (врска со P1302) – Разловци – Митрашинци (врска со P1304).

Во Годишната програма за изградба, реконструкција, рехабилитација, одржување и заштита за 2023 година на Јавното препријатие за државни патишта, доколку се обезбедат средства во 2023 година се планира да се отпочне со изработка на проектна документација за изградба на експресен пат на државен пат А3 делница Кочани – Делчево чија траса минува низ општина Делчево.

(Извор: <http://roads.org.mk/UserFiles/files/GodisnaPrograma/GodisnaPrograma2023Mk.pdf>)

Регистрирани возила

Бројот на регистрирани моторни возила на територијата на општина Делчево изнесува **4049** возила. Следниот графикон ја прикажува позицијата на општина Делчево во однос на другите општини во Северна Македонија, врз основа на бројот на регистрирани моторни возила.

Слика 2: Позицијата на општина Делчево врз основа на бројот на регистрирани возила, во однос на општините во Република Северна Македонија³

Извор: Министерство за внатрешни работи, 2021

Општина Делчево е меѓу општините во Република Северна Македонија со релативно голем број регистрирани моторни возила.

Степенот на моторизација на територијата на општина Делчево е 298 возила на 1.000 жители.

1.2 Важечко законодавство

Првенствено, законодавството на општинско ниво се потпира на законодавството донесено на национално ниво. Најважните закони на национално ниво поврзани со безбедноста на патиштата се: **Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата**⁴ (2015), **Закон за полиција**⁵ (2006), **Закон за јавните патишта**⁶ (2008) и **Законот за возила**⁷ (2009), а на општинско ниво се донесени следните одлуки кои се значајни за безбедноста на сообраќајот на патиштата:

³Податоците за сите поединечни општини во Северна Македонија се прикажани, исто така и 10 општини кои го вклучуваат градот Скопје се прикажани поединечно на овој дијаграм (за да ги добиете податоците за Скопје, потребно е да се соберат податоците за десетте општини што го вклучуваат градот од Скопје)

⁴Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата, (Службен весник на Република Македонија бр. 169/15, 226/15, 55/16, 11/18, 83/18, 191/18, 70/19, 98/19, 302/20, 122/21), pravdiko.mk, Visited 07. August 2022.

⁵Закон за полиција (Службен весник на Република Македонија“ број 114/2006, 6/2009, 145/12, 41/14, 33/15, 31/16, 106/16, 120/16, 21/18, 64/18), pravdiko.mk, Visited 07. August 2022.

⁶Закон за јавните патишта („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2008; 52/2009; 114/2009; 124/2010; 23/2011, 53/11, 44/12, 168/12, 163/13, 187/13, 39/14, 42/14, 166/14, 44/15, 116/15, 150/15, 31/16 и 71/16), roads.org.mk, Visited 07. August 2022.

⁷Законот за возила („Службен весник на Република Македонија“бр.140/08, 53/11, 123/12, 70/13, 164/13, 138/14, 154/15, 192/15 и 39/16), ener.gov.mk, Visited 07. August 2022.

- Одлука за определување на паркинг простори за моторни возила во градот Делчево со бр.07-1483 од 14.11.2005 година;
- Одлука за регулирање на режимот на сообраќајот на улиците Никола Јонков Вапцаров и Светозар Марковиќ со бр.07-1799/1 од 29.09.2010 година;
- Одлука за користење на улиците со патнички, товарни моторни возила, автобуси, специјални возила и мотоцикли со бр.07-1055/1 од 31.08.2005 година;
- Одлука за определување на тарифа за паркирање на моторни возила на паркиралиштата за јавна употреба и во соседните градежни парцели на подрачјето на град Делчево со бр.07-3285/1 од 28.12.2012 година;
- Одлука за определување на тарифа за обележување, опремување и користење на авто такси станиците во општина Делчево со бр.09-242/1 од 22.02.2017 година и Одлука за измена на одлуката за определување на тарифа за обележување, опремување и користење на авто такси станиците во општина Делчево со бр.09-770/1 од 30.04.2019 година.

Општината може во наредниот период да донесе слични одлуки кои ја регулираат или имаат влијание врз безбедноста на сообраќајот на патиштата.

1.3 Постоечки стратешки документи

Оваа Стратегија претставува прв стратешки документ на ниво на општина Делчево кој се однесува на стратешкото управување со безбедноста во сообраќајот на локално ниво.

На национално ниво беше донесена Националната транспортна стратегија 2018-2030 година. Националната транспортна стратегија е документ кој дефинира јасни насоки за планирање на инвестициите во инфраструктурата и развојот на целокупниот транспортен систем во Република Северна Македонија. Стратегијата за безбедност во сообраќајот донесена на локално ниво за општина Делчево е целосно во согласност со Националната стратегија за транспорт. Имено, Стратегијата за безбедност во сообраќајот за општина Делчево ја поддржува и помага да се постигне дефинираната цел во рамките на Националната стратегија за транспорт, а тоа е да се воспостави сигурен и безбеден транспортен систем во сите видови на транспорт преку намалување на бројот на загинати на патиштата за 50% до 2030 година.

1.4 Капацитет и интегритет на сегашниот систем на БП и главните чинители

За да биде системот за безбедност и сообраќај функционален и ефикасен, тој мора да има соодветна основа на која функционалноста и ефикасноста ќе се темелат. Основата на системот за безбедност во сообраќајот ја сочинуваат субјектите за безбедност во сообраќајот, а зајакнувањето на капацитетот и интегритетот на сите субјекти од заштитниот систем за безбедност во сообраќајот е почетна точка за обезбедување и подобрување на безбедноста во сообраќајот. Со други зборови, за безбедноста во сообраќајот, покрај поединците и нивната улога во системот за безбедност во сообраќајот, суштински се и институциите и организациите одговорни за подобрување на безбедноста во сообраќајот. Тука спаѓа нивната организација, бројот и стручноста на вработените, јасно дефинирани улоги во сите институции и организации, координација, соработка и комуникација со други институции и поединци, што е предуслов за постигнување на дефинираните цели и посакуваната состојба на безбедност во сообраќајот.

Најважни субјекти на системот за локална заштита и безбедност во сообраќајот на подрачјето на општина Делчево се следните предмети:

- Општинската администрација во Делчево
 - Сектор за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности, сообраќај и ЛЕР
 - Одделение за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности и сообраќај
 - Одделение за локален економски развој, превенција и справување во кризна состојба, заштита и спасување
- Полициска станица од општа надлежност Делчево
- Територијална против пожарна единица – ТППЕ
- Услуги за итна медицинска помош
- Заедница на единиците на самоуправа (ЗЕЛС)
- Предучилишни установи и училишта
- Технички прегледи и автошколи
- Невладини организации и здруженија
- Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистрални и регионални патишта, подружница Штип

Во следниот дел ќе се опише улогата на горе наведените институции значајни за безбедноста во сообраќајот на локално ниво на територијата на Делчево.

ОПШТИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЈА ДЕЛЧЕВО

➤ СЕКТОР ЗА УРБАНИЗАМ, ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ, СООБРАЌАЈ И ЛЕР

На територијата на општина Делчево, основна институција надлежна за управување со безбедноста во сообраќајот е Општинската управа, односно Одделението за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности и сообраќај, кое е формирано во рамките на Секторот за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности, сообраќај и ЛЕР. Улогата на ова Одделение е широка и најзначајна меѓу сите признати субјекти за безбедност во сообраќајот, кога станува збор за спроведување на активности за подобрување на безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево, а особено кога станува збор за безбедноста на патиштата. Во оваа смисла, Одделението е препознаено како клучен иницијатор на значителен број активности насочени кон подобрување на безбедноста во сообраќајот дефинирани со оваа Стратегија.

Одделението за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности и сообраќај, е задолжено за управување со безбедноста во сообраќајот на подрачјето на општина Делчево, а негова одговорност е управувањето со локалните патишта и улици. Ова, меѓудругото, подразбира дека Одделението би било одговорно за примена на современи алатки за подобрување на безбедноста на патната инфраструктура во согласност со Директивата ЕС 96/2008 и нејзината измена 2019/1936 на Европскиот парламент, која се однесува на подобрување на безбедноста на патната инфраструктура.

Одделението за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности и сообраќај, ги извршува следниве работи:

- ги следи и анализира состојбите во областа на сообраќајот и патиштата во надлежност на општината и предлага мерки за нивно унапредување,
- врши анализа на податоците за режимот и протокот на сообраќајот;
- уредувањето на општинскиот линиски сообраќај, авто-такси превозот, комби-превозот и релации во посебниот линиски превоз од локален карактер;
- иницира идеи и предлози за развој на конкретни проекти и активности за примена на технички иновации и технологија за безбедно одвивање на сообраќајот и предлози и решенија за подобрување на безбедноста и проточноста на сообраќајот на подрачјето на Општина Делчево;
- учествува во дефинирањето на задачите за изработка на просторно-урбанистичката документација за изградба на сообраќајниците и сообраќајната инфраструктура;
- изготвува проектни задачи за сообраќајни проекти и студии;
- изготвува решенија за траен режим на сообраќај и одобренија за времен режим на сообраќај на подрачјето на Општина Делчево;
- врши анализа на состојбата со стационарниот сообраќај и анализа за степенот на искористеност на јавните паркиралишта;
- дава предлози за организација на стационарниот сообраќај на јавните сообраќајни површини;
- врши анализа и на состојбата на стационарниот сообраќај и анализа на степенот на искористеност на јавните гаражи и паркиралишта, врши анализа на линискиот превоз на патници во градот и приградските населби, ги анализира сообраќајните токови и предлага соодветни мерки за подобрување на мрежата на линии, односно дава предлози за развој и унапредување на линискиот превоз на патници;
- ги подготвува предлозите на прописи и поединечните акти што врз основа на Закон ги донесува Советот и градоначалникот на Општина Делчево во областа на превозот во патниот сообраќај;
- врз основа на барање од правни и физички лица што вршат превоз на патници, ги подготвува лиценците за општински линиски превоз на патници,
- лиценците за автотакси превоз на патници,
- дозволите за определена линија за вршење на општински линиски превоз на патници,
- дозволите за посебен линиски превоз на патници;
- врши регистрација на возниот ред за определена линија за линиски превоз на патници;
- ја подготвува лиценцата за отстранување на оштетените возила и возила во дефект од општинските патишта;
- ја изработува Годишната Програма за изградба, реконструкција, рехабилитација, одржување и заштита на општинските патишта и улици;
- организирање на изградба, реконструкција и одржување на локалните патишта и улици и градските сообраќајници;
- ги следи состојбите од областа на сообраќајот и предлага решенија за условите и начинот на регулирање на сообраќајот во движење, мирување и техничко регулирање на сообраќајот со хоризонтална, вертикална и светлосна сигнализација;

- одржување на хоризонталната, вертикалната и светлосната сообраќајна сигнализација;
- одржување, ажурирање и автоматизирана евиденција на имиња на улици, плоштади, мостови и други инфраструктурни објекти;
- изработка на програми и проекти за поттикнување на инвестиции;
- за извршување на задачите од својата надлежност, соработува со Министерството за внатрешни работи и други владини органи.

➤ **ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ЛОКАЛЕН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ, ПРЕВЕНЦИЈА И СПРАВУВАЊЕ ВО КРИЗНА СОСТОЈБА, ЗАШТИТА И СПАСУВАЊЕ**

Одделението за локален економски развој, превенција и справување во кризна состојба, заштита и спасување е дел од Општинската администрација во општина Делчево.

Најважната улога на Одделението за локален економски развој, превенција и справување во кризна состојба, заштита и спасување за безбедност во сообраќајот на територијата на општина Делчево е тоа што наведеното одделение аплицира за финансиска поддршка за реализација на проекти, вклучително и инфраструктура, на сите нивоа, на локално, национално и меѓународно ниво.

Одделението за локален економски развој ги извршува следните задачи:

- подготвување на програми и предлагање на мерки за поддршка на малите и средните претпријатија и претприемништвото на локално ниво;
- учествување во воспоставување и развојот на мрежа на институции и агенции и промовирање на партнерство;
- остварува соработка со меѓународни организации, невладини, хуманитарни и други организации;
- се грижи за развој на информатичката технологија и нејзино вклучување во функционирањето на Општината;
- подготвува програми за локален економски развој, и други работи што ќе му бидат доверени во надлежност од Советот и Градоначалникот на Општината, а во согласност со Законот за локална самоуправа и други прописи.

ПОЛИЦИСКА СТАНИЦА ОД ОПШТА НАДЕЛЖНОСТ ДЕЛЧЕВО

Полициската станица од општа надлежност Делчево е надлежна за спроведување на Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата и Законот за возила како и за под законските одредби, вклучително и надзор над почитувањето на режимот на сообраќајот на патиштата, сообраќајните правила и сообраќајните знаци. Тие се одговорни и за задачи поврзани со истраги на сообраќајни несреќи, собирање и управување со податоци за сообраќајни незгоди, регистрација на возила, периодични технички прегледи (ПТИ) за возила, инспекции на автошколи и возачки тестови. Сообраќајната полиција при Полициската станица од општа надлежност е одговорна за спроведување на законот за безбедност на сообраќајот на патиштата и законот за возила преку регулирање на сообраќајот, контрола на патна мрежа, констатирање на прекршоци итн.

Полициската станица од општа надлежност Делчево има Одделение за безбедност во сообраќајот и ги опфаќа териториите на Делчево и Македонска каменица. Таа е дел од Секторот за внатрешни работи Штип при Министерството за внатрешни работи.

ТЕРИТОРИЈАЛНА ПРОТИВПОЖАРНА ЕДИНИЦА - ТППЕ

Со децентрализацијата ТППЕ премина во надлежност на општините. Територијалната противпожарна единица во Делчево делува на територијата на Општина Делчево, но и по потреба во соседните општини. Вкупниот број вработени изнесува 17 пожарникари-спасители. Покрај главната задача да врши гаснење на пожари на подрачјето на општина Делчево, ТППЕ укажува техничка помош при незгоди и опасни ситуации.

Улогата на територијалната против пожарна единица во локалниот систем за безбедност во сообраќајот на патиштата да обезбеди ефикасна и високо квалитетна техничка помош при сообраќајни незгоди и опасни ситуации.

ИТНА МЕДИЦИНСКА ПОМОШ

Службата за итна медицинска помош е дел од Министерството за здравство и има надлежност да се грижи и лекува лица повредени во сообраќајни незгоди и нивна рехабилитација. Главната задача на брзата помош ќе биде брзо и ефикасно да реагира на повичите, да користи различни видови на амбулантни возила и да дава медицински услуги на лице место или да го транспортира пациентот во болница.

Улогата на службите за итни случаи во локалниот систем за безбедност во сообраќајот е да обезбеди ефикасна и високо квалитетна помош и заштита на сите учесници во сообраќајот. Тие се одговорни и за собирање и управување со податоци поврзани со жртви и повреди во сообраќајни незгоди.

ЗДРУЖЕНИЕ НА ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА (ЗЕЛС)

Заедницата на единиците на локалната самоуправа (ЗЕЛС) е главното тело кое се обидува да влијае на одредени прашања во име на општините, ги застапува нивните интереси и може да обезбеди форум за интегрирано планирање и развој на политики во областа на безбедноста на патиштата.

ЗЕЛС има мрежа на инспектори за патен сообраќај и патишта во сите единици на локалната самоуправа во државата и градот Скопје. Оваа мрежа може да се користи за водење на активности за безбедност на патиштата (на пр. Споделување на најдобри практики, заедничка обука, итн.).

ПРЕДУЧИЛИШНИ ИНСТИТУЦИИ И УЧИЛИШТА

Предучилишните установи и училиштата играат клучна улога во формирањето и развојот на децата, преку обезбедување обука за стекнување на потребните знаења и вештини за безбедно учество во сообраќајот. Постојат основни програми за безбедност на патиштата вклучени во наставната програма кога зборуваме за основни училишта кои поддржуваат стекнување на основни знаења за безбедноста на патиштата, како што е концептот како и каде безбедно да се помине патот, како да се движат на пат и улица, значење на сообраќајната сигнализација итн. Постојните програми се повеќе теоретски отколку

практични. Ваквите програми се дури и на пониско ниво во градинките и средните училишта, со многу ограничен број лекции/теми за безбедност на патиштата годишно. Тоа значи дека непостои сеопфатен и систематски систем на сообраќајно воспитување што почнува од градинка, а завршува во автошколите. Едукацијата на наставниците за безбедност на патиштата делумно постои преку нивниот редовен образовен систем, но непостои систем за континуирано и пошироко подобрување на знаењата/вештините за Безбедност на патиштата на наставниците во текот на нивната кариера.

Пред училишните установи и училиштата често соработуваат со полицијата и други надлежни институции при организирање и спроведување на програми за едукација и обука на децата, со цел да се обезбеди нивната безбедност во сообраќајот.

Овие активности помагаат да се намали бројот на сообраќајни незгоди и да се зголеми безбедноста на децата во сообраќајот.

ТЕХНИЧКИ ПРЕГЛЕДИ И АВТОШКОЛИ

Техничките прегледи се процеси кои се спроведуваат за проверка и утврдување дали возилата исполнуваат одредени стандарди за безбедно учество во сообраќајот. Техничките прегледи се регулирани со закони и стандарди кои го регулираат сообраќајот и безбедноста во сообраќајот. На територијата на општина Делчево има две станици за технички преглед на возила.

Често се случува техничките служби да не се доволно опремени, а нема редовна стручна обука на вработените кои вршат стручен преглед и евалуација на возилата.

Покрај тоа што техничките прегледи помагаат возилата да ги исполнуваат пропишаните стандарди и со тоа да ја зголемат безбедноста на учесниците во сообраќајот, тие играат важна улога во намалувањето на штетното влијание на возилата врз животната средина, преку контрола на емисијата на штетни гасови и други материи.

На територијата на општина Делчево функционираат три автошколи. Полагањето на возачки испит се врши во просториите на испитниот центар „Исток - возач“ во Делчево. Законот пропишува задолжителна обука за кандидатите за возачи, теоретски часови и практична обука за возење (се пропишува минимален број часови). И теоретскиот и практичниот дел од возачкиот испит се пропишани. Автошколите, како и центрите за возачки испити, мора да ги исполнуваат пропишаните услови, во однос на персоналот, капацитетите, возилата, возните полигони и опремата, кои ги контролира полицијата. Тестовите за возење се снимаат со видео камера, а полицијата со нив проверува дали училиштето работи совесно и согласно прописите. Затоа, процесот на учење да се вози, вклучувајќи ја и програмата за обука во автошколите и тест центрите, е добар и во согласност со најдобрата меѓународна практика.

Обуката на возачите е еден од најважните елементи што може да придонесе за подобрување на знаењата и вештините на идните возачи, како и усвојување позитивни ставови за безбедно учество во сообраќајот.

НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ЗДРУЖЕНИЈА

Македонскиот автомобилски сојуз како здружение на возачи има законски овластувања и работи во интерес на возачите. АМСМ е одговорен за информирање на возачите за состојбите на патиштата, за издавање меѓународни документи за возачи и возила, соработува со слични здруженија во други земји, соработува со FIA и други меѓународни организации, им помага на возачите во случај на дефект на возилото на патот, спроведува одредени кампањи за возачи итн.

Невладините организации со активности во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата се важен дел од секое граѓанско општество и играат важна улога во безбедноста на патиштата.

Најзначаен сегмент од работата на Македонскиот автомобилски сојуз и невладините организации со активности од областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата е реализацијата на проекти насочени кон подобрување на безбедноста во сообраќајот на локално ниво преку реверзивни активности, како на пр. спроведување на кампањи, форуми, едукација и сл.

ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА ОДРЖУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА МАГИСТРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА – ПОДРУЖНИЦА ШТИП

Јавното претпријатие за одржување и заштита на магистрални и регионални патишта преку подружницата Штип ги одржува и заштитува државните патишта кои поминуваат низ подрачјето на општина Делчево, а се однесува на редовно и зимско одржување на магистралните и регионалните патишта, асфалтирање на помали делници и крпење на ударни дупки, изработка и поставување на вертикална и хоризонтална сигнализација, заштита на патишта, информативна (диспечерска) служба за состојбата на патиштата и друго. Тоа претставува значаен дел од системот на одржување на патната мрежа која припаѓа на државата, а се однесува на подрачјето на општина Делчево. Со оглед на тоа дека овие патишта се во должина од околу 109 км ова претпријатие преку извршување на своите надлежности има големо влијание врз безбедноста во сообраќајот на државните патишта на подрачјето на општина Делчево.

Сите горе наведени субјекти за безбедност во сообраќајот имаат свои улоги во процесот на подобрување на безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево.

Бидејќи улогата на Општинскиот Совет за безбедност на сообраќајот на патиштата е да ја иницира, организира, следи и координира работата на институциите за безбедност во сообраќајот на локално ниво, како и воспоставување соработка со националните институции надлежни за безбедност во сообраќајот, неопходно е претставниците од сите институции на локално ниво кои имаат влијание врз безбедноста во сообраќајот, да бидат дел од Општинскиот Совет за безбедност на сообраќајот на патиштата на општина Делчево.

1.5 Собирање податоци и бази на податоци со податоци од важност за Безбедност на патиштата

Во Република Северна Македонија, следењето на безбедноста во сообраќајот главно се врши преку Министерството за внатрешни работи, кое е главен извор на податоци за безбедноста на патиштата. Во пракса тоа значи дека податоците за безбедноста на патиштата главно се сведуваат на податоци за сообраќајните незгоди и нивните последици. Податоците за безбедноста во сообраќајот не се јавно достапни, но сите барања за безбедност на патиштата ги обработува Секторот за аналитика на Министерството за внатрешни работи на Северна Македонија.

Јавното претпријатие за државни патишта управува со одредени податоци за безбедноста на патиштата, како што е рејтингот на патиштата добиен преку проектот *iRAP*. Јавното претпријатие за државни патишта има отворена и достапна WEB GIS апликација со главните патни ориентирани податоци за државните патишта. Податоците за ПГДС се еден од податоците поврзани со безбедноста на патиштата кои Јавното претпријатие за државни патишта редовно ги следи, но овие податоци може да се добијат на барање на други институции и организации.

Од друга страна, на територијата на општина Делчево не постои база на податоци во која може да се најдат податоци значајни за следење на состојбата на безбедноста во сообраќајот, како што се податоци за локални патишта/улици, катастар на сообраќајни знаци, регулирање на сообраќајот, ризици по населено место, црни точки на локално ниво, нај опасните делници на локално ниво, број на училишта и ученици, индикатори за успешност на безбедноста на патиштата (главно поврзани со однесувањето на учесниците во сообраќајот) итн.

1.6 Изложеност на сообраќај, култура и обичаи

За адекватно разбирање на безбедноста на патиштата на територијата на општината, важно е да се разбере изложеноста на сообраќајот (број на возила, број на возачи, број на километри на возилото поразлични видови на транспорт, годишни, неделни и дневни варијации во обемот на сообраќај и сл.), нивото на знаење и култура (општа и сообраќајна култура) и заеднички ставови и навики од важност за безбедноста во сообраќајот, но овие податоци не се истражуваат на територијата на општина Делчево.

1.7 Индикатори на безбедност на патиштата – тековна ситуација и трендови

Показателите за безбедност во сообраќајот многу добро можат да укажат на главните безбедносни проблеми во сообраќајот на општинско ниво. Сепак, индикаторите за безбедност во сообраќајот не се собираат на национално или локално ниво. Во моментот, непостои институција задолжена за собирање и анализа на овие податоци и објавување на добиените резултати.

1.8 Конечни исходи на БП (сообраќајни незгоди, жртви, повреди, вкупни социо-економски трошоци од сообраќајни незгоди) – тековна ситуација и трендови

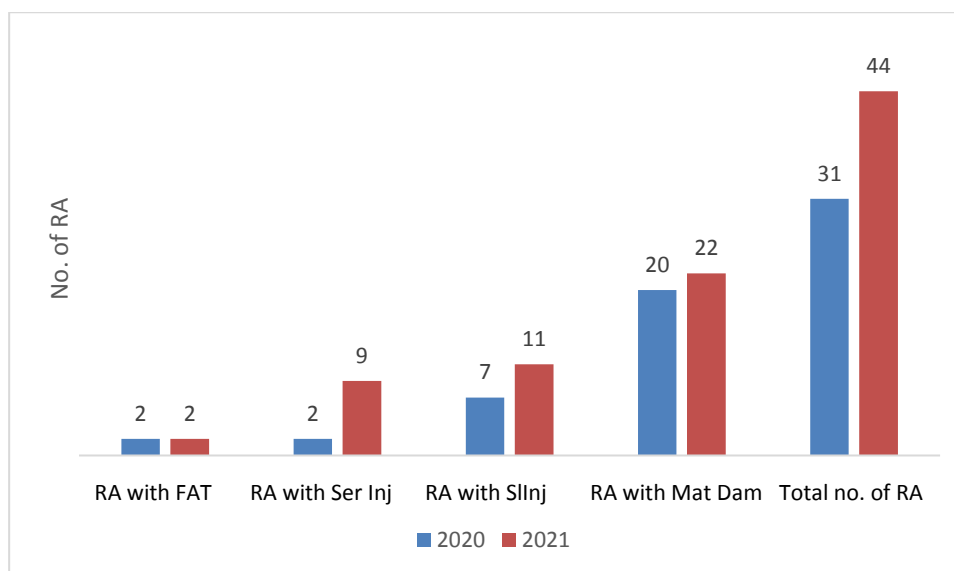
За адекватно да се разбере големината на проблемот во безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево, потребно е да се анализираат карактеристиките на безбедноста во сообраќајот како што се сообраќајните незгоди, последиците од сообраќајните незгоди, како и трендовите.

Податоци за трендот на сообраќајните незгоди и нивните последици не се достапни.

Преку детална анализа на сообраќајните незгоди, важно е да се добијат од говори на прашањата кој е најзагрозен во сообраќајот во општината, каде се случуваат незгоди, за какви видови незгоди станува збор, што влијае на појавата на сообраќајни незгоди, какви однесувања придонесуваат за посериозни последици од сообраќајни незгоди и сл.

Во следниот дел се прикажани најзначајните податоци за сообраќајните незгоди што се случиле на територијата на општина Делчево, додека подетални податоци за сообраќајните незгоди може да се видат во Анексот.

Во периодот од 2020 до 2021 година, на територијата на општина Делчево се регистрирани четири сообраќајни незгоди со загинати лица. Во набљудуваниот две годишен период евидентирани се 11 сообраќајни незгоди со тешко повредени лица. Сообраќајните незгоди со загинати и тешки повреди сочинуваат 20% од вкупниот број на незгоди (Слика 3), што е значаен показател.

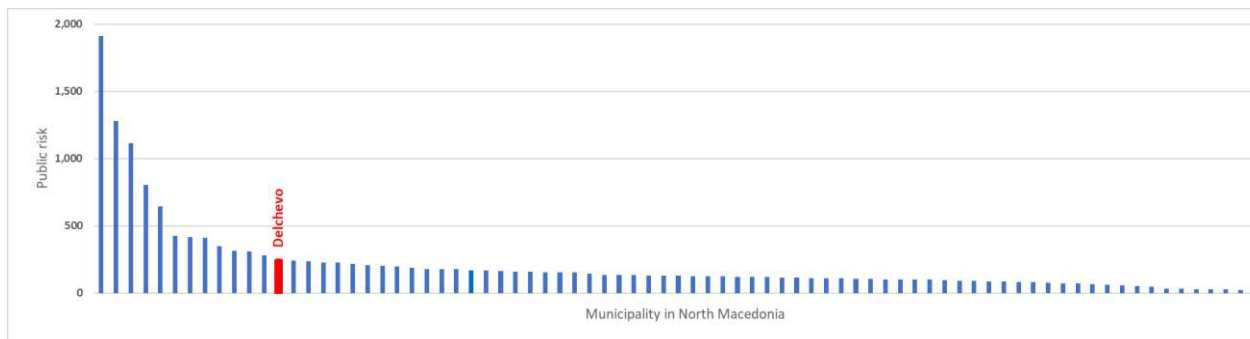

Слика 3: Бројот на сообраќајни незгоди на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Каде е општина Делчево во споредба со другите општини во Северна Македонија?

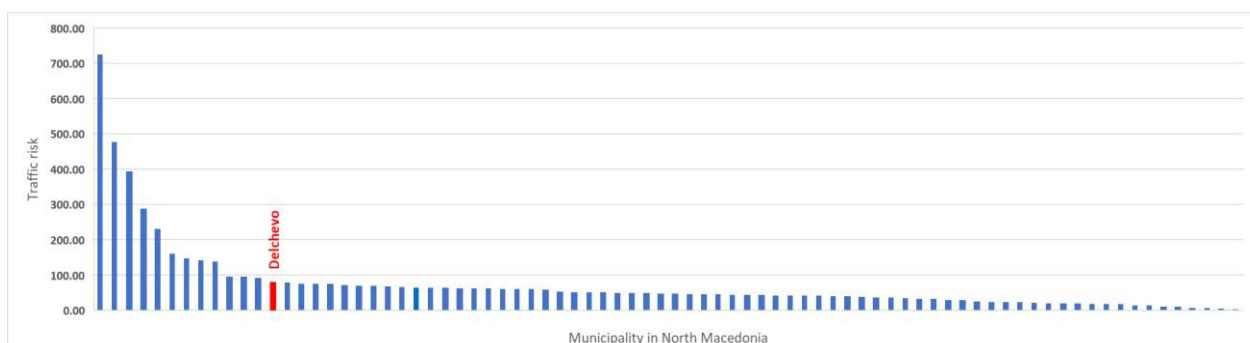
Општина Делчево има јавна пондерирана вредност на ризик од 241.44 на 10.000 жители и со таа вредност е на 14-то место во однос на останатите 80 општини во Северна Македонија со кои е направена споредбата. Имено, со наведената вредност на јавниот пондериран

ризик од страдање, општина Делчево спаѓа во општините со висока вредност на овој ризик (Слика 4).

Слика 4: Вредностите на јавниот пондериран ризик од страдање на општините во Република Северна Македонија, 2021 година⁸

Кога се гледа вредноста на сообраќајно пондерираната опасност од повреда, се доаѓа до заклучок дека општина Делчево спаѓа во општините со висока вредност на овој ризик (Слика 5). Поточно, вредноста на сообраќајно пондерираната опасност од повреда на територијата на општина Делчево е 81.1 на 1000 регистрирани моторни возила и со таа вредност е на 13-то место по пондерирана ризична вредност на местото во однос на останатите 80 општини во Северна Македонија со кои е направена споредбата.

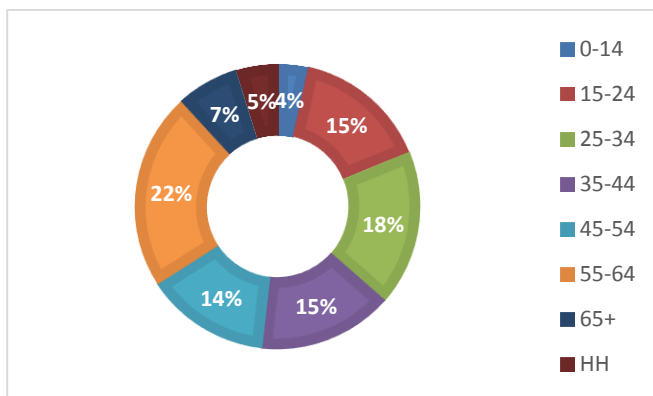

Слика 5: Вредности на сообраќајно пондерираниот ризик од повреда по општини во Република Северна Македонија, 2021 година⁷

Кој најчесто загинава во сообраќајни незгоди?

Анализата на сообраќајните незгоди во зависност од старосната структура покажува дека најмногу лица, односно 22% од вкупниот број лица кои учествувале во сообраќајни незгоди припаѓаат на возрасната категорија од 55 до 64 години.

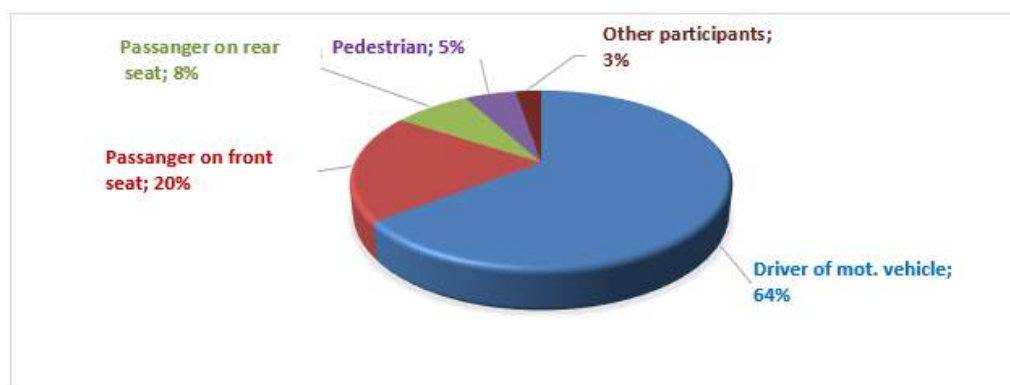
⁸ Податоците за сите поединечни општини во Северна Македонија се прикажани, исто така 10 општини кои го вклучуваат градот Скопје се прикажани поединечно на овој дијаграм

Слика 6: Распределба на лицата кои учествувале во сообраќајни незгоди според возрастни категории, на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Кога станува збор за капацитетот во кој повредените лица учествувале во сообраќајната незгода, може да се заклучи дека во сообраќајни незгоди во најголем процент учествувале **возачи на моторни возила**, со учество од 64% од вкупниот број лица (Слика 7: Распределба на повредени учесници според природата на учество во сообраќајот, општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Патниците на предно седиште како учесници во сообраќајни незгоди сочинуваат 20%, патниците на задните седишта сочинуваат 8% од жртвите, додека од другите категории учесници пешаците сочинуваат 5% од жртвите во сообраќајни незгоди.

Слика 7: Распределба на повредени учесници според природата на учество во сообраќајот, општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Економска проценка на сообраќајни незгоди во општина Делчево

Земајќи го в предвид просечниот број сообраќајни незгоди што се случиле во периодот 2020 - 2021 година, проценетите трошоци од сообраќајни незгоди (согласно методологијата користена за пресметка на трошоците од сообраќајни незгоди: iRAP(мППП): „ВИСТИНСКАТА ЦЕНА НА СООБРАЌАЈНИТЕ НЕЗГОДИ – Вреднување на животот и трошоците за тешките повреди“) и буџетот на општината во 2022 година, **констатирано е дека 8% од буџетот на општина Делчево, што претставува реални (кеш) пари, се трошат годишно за сообраќајни незгоди.** Во споредба со другите општини во Северна Македонија, овој процент претставува висока вредност и е еден од показателите дека постоечките услови треба да се подобрат.

ЗАГРОЗЕНИ КАТЕГОРИИ НА УЧЕСНИЦИ ВО СООБРАЌАЈ

Врз основа на анализата на сообраќајните незгоди и нивните последици, најранливите групи учесници во сообраќајот на територијата на општина Делчево се:

- **Возрасни од 55 до 64 години**
- **Млади 25 до 34**

Како најранливи се истакнаа учесниците од возрасната категорија од 55 до 64 години.

Учесниците од оваа возрасна категорија гинат како возачи и патници. Според податоците, најголем број лица од оваа возрасна категорија учествувале во сообраќајни незгоди (22%). Следна најзагрозена старосна категорија се младите од 25 до 34 години со учество во сообраќајни незгоди од 18%.

Најголем број лица со **тешки телесни повреди** припаѓаат на возрасната категорија од **45 до 54 години**.

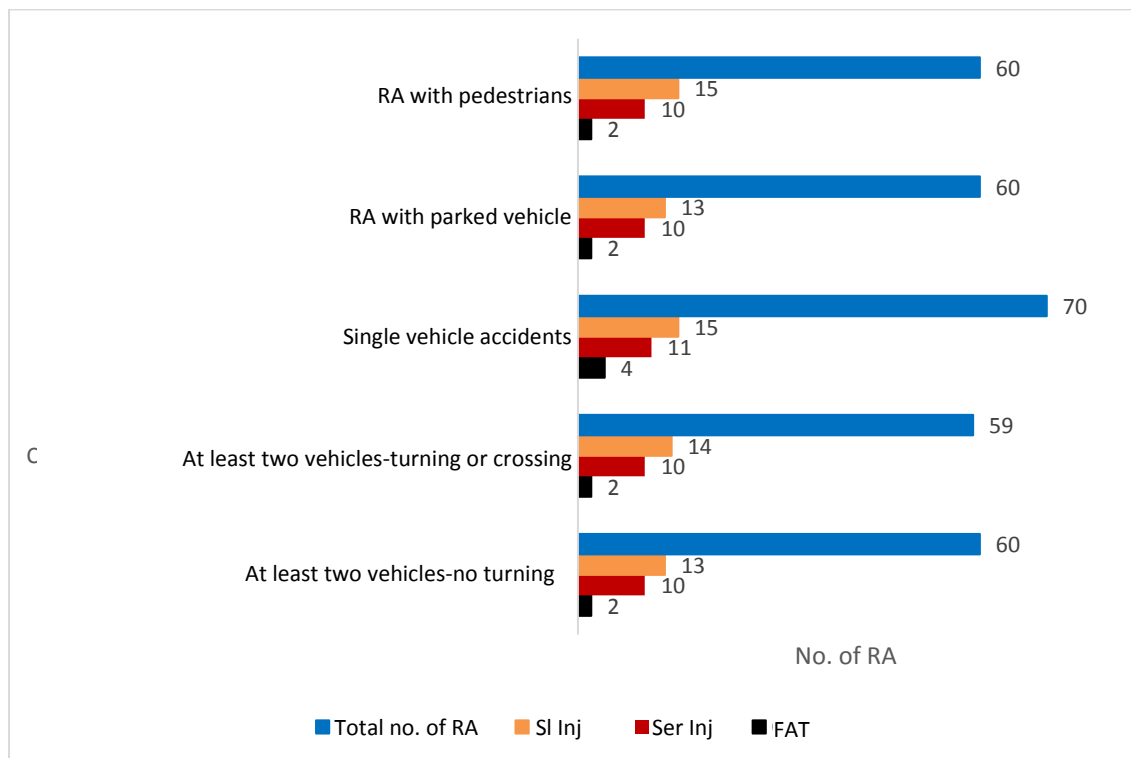
Постарите учесници во сообраќајот (65+) се ранлива категорија кога се гледа старосната структура на учесници во СН (**7% од вкупниот број учесници во СН**), во оваа категорија има 5 лица кои се здобиле со телесни повреди.

Кога се гледаат најмладите учесници во сообраќајот (категија од 0 до 14), може да се забележи дека **1 дете загинало како патник во возило, додека 7 деца добиле телесни повреди**. Скоро половина од вкупниот број со лесна телесна повреда се деца и млади од 15 до 24 години (47,3%).

КАКО СТРАДААТ ВО СООБРАЌАЈНИ НЕЗГОДИ?

На следниот графикон е прикажана распределбата на сообраќајни незгоди според видот на незгодата на локални патишта, улици и булевари на територијата на општина Делчево, во периодот од 2020 до 2021 година (Слика 8).

Слика 8: Распределба на сообраќајни незгоди по видови на сообраќајни незгоди на локални патишта, улици и булевари на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

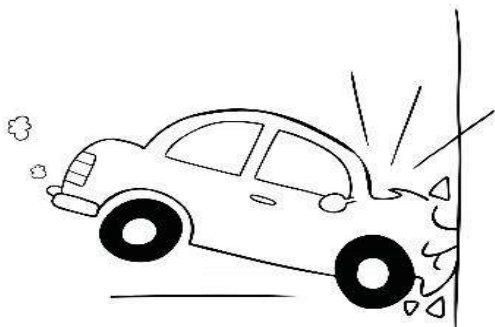
СН со едно возило
(22,7%)

СН со најмалку две возила
– без вртење (19,41%), со
паркирани возила (19,41%)
и со пешаци (19,41%)

СН со најмалку две возила
– свртување или
престигнување (19,07%)

Најтешки последици се забележани во сообраќајни незгоди со едно возило. Имено, 4 лица го загубиле животот како возачи и патник во возило во сообраќајни незгоди (едно лице од возрасна категорија од 0 до 14 години, едно лице од возрасна категорија од 15 до 24 години, едно лице од возрасна категорија од 25 до 34 години и едно лице од возрасна категорија од 45 до 54 години, додека 13 лица добиле тешки повреди.

Во Северна Македонија, сè уште не е усвоена официјална оценка за севкупните социоекономски последици од сообраќајните незгоди, а тоа придонесува за слабото разбирање на важноста на безбедноста на патиштата од страна на носителите на одлуки и заедницата.

1.9 Главни проблеми на безбедност на патиштата кои треба да се разрешат во следниот период

Врз основа на детална анализа на моменталната состојба на територијата на општина Делчево, може да се издвојат најголемите проблеми од безбедноста во сообраќајот, кои треба да се решат во наредниот период. Препознаените проблеми се групирани според столбовите на безбедноста во сообраќајот.

Утврдените проблеми поврзани со **организацијата и управувањето со безбедноста во сообраќајот** се:

- Нема Општински Совет за безбедност на сообраќајот на патиштата
- Нема Стратегија за управување со безбедноста на патиштата
- Нема Акциски план за спроведување на СУБП
- Нема План за одржлива мобилност

Констатираните проблеми кои се однесуваат на **безбедноста на патната инфраструктура** се:

- не е воспоставена примена на современи алатки за подобрување на безбедноста во сообраќајот (проверка на безбедноста во сообраќајот, мапирање на ризик, управување со црни точки, длабинска анализа на сообраќајни незгоди со најтешки последици, ревизија на безбедноста во сообраќајот...),
- Неорганизирано паркирање
- Непрегледни триаголници за прегледност на крстосниците (најчесто од вегетација, помошни објекти, предмети)
- Чистење на патниот појас од вегетација на општинските патишта и улиците каде нема изградено тротоари
- Блокирани пристапи од непрописно паркирани возила
- Нема јавни паркинзи за велосипеди
- Нема тротоари низ населеното место Свегор низ кое поминува магистралниот пат А3

- Нема спуштени рабници со нивелација кон пешачките премини во централното градско подрачје - ЦГП
- Нема обиколни патишта за земјоделска механизација покрај магистралниот пат
- Воведување на режим на сообраќај во Старо градско јадро – локалитет Старо Делчево
- Не се лоцирани и означени црните точки на патната мрежа во општината
- Оштетување на сообраќајната сигнализација
- Нема зони школо пред училиштата (вклучително и пред подрачното училиште во с.Свегор)
- Непостоење на кружни крстосници
- Чести дефекти на светлосните сообраќајни знаци и слаба видливост преку ден (избледени оптики)
- Недоволна прегледност на пешачките премини заради вегетацијата на зелените разделни појаси
- Отворени премини помеѓу обележаните пешачки премини кои се користат од пешаците
- Паркирани возила на тротоарите
- Несоодветна локација на полигонот за обука на возачи

Проблемите кои се препознаени, а се поврзани со **безбедноста на возилото** се:

- Несоодветно обележана и технички неисправна земјоделска механизација
- ТТВ кои превезуваат опасни материи и тешки товари (руда, дрва итн) низ градот
- Старосна структура на возилата (претежно возила постари од 10 години – 80%)

Препознаените проблеми поврзани со **безбедноста на учесниците во сообраќајот** се:

- 86% мотоциклисти не користат заштитна кацига
- 81% возачи не застануваат на пешачки премин
- 80% мотоциклисти немаат возачка дозвола
- 80% не користат детско седиште во возилото
- 77% не користат појаси во возилото (возач и сопатници)
- 60% се агресивни возачи во сообраќајот
- 60% не паркираат на паркинзите
- 44% пешаци не ги користат пешачките премини
- 30% пешаци се движат на коловозот покрај тротоар
- 28% возат под дејство на алкохол
- Непочитување на поставената сообраќајна сигнализација
- Ниска јавна свет и култура во сообраќајот
- Управување со возила без возачка дозвола за соодветна категорија (А, Б итн), а за мобилна машина, трицикл, лесен четирицикл, мотокултиватор, велосипед со помошен мотор и мопед управување без положен испит
- Недоволни контроли од страна на сообраќајната полиција
- Ученици – деца поминуваат пред семафорите кон пекарите (надвор од обележаните пешачки премини)

Проблемите кои се препознаени и поврзани со **грижата по сообраќајна незгода** се:

- Блокирани улици за пристап на возилата за итни интервенции
- Села оддалечени до кои итните служби пристигнуваат за 30 минути (с. Илиово, с. Бигла, с. Турија, с. Разловци, с. Стар Истевник, с. Нов Истевник)
- Клинички центар – Болница во Штип до која се пристига за 80 минути или во Скопје за 120 мин.
- Необучено и неопремено доброволно противпожарно друштво
- Слаба координација помеѓу надлежните институции
- Непостоење на протокол за постапување од страна на службите при сообраќајни незгоди

2. Безбедност на патиштата – посакувана состојба

2.1 Амбиција, мисија и визија за безбедноста на патиштата

АМБИЦИЈА

Да се постигнат најдобри резултати во областа на безбедноста во сообраќајот во споредба со другите општини во Република Северна Македонија.

МИСИЈА

Воспоставување на функционален и одржлив систем за управување со безбедноста во сообраќајот.

ВИЗИЈА

Општина Делчево – општина со најдобри резултати во намалувањето на жртвите во Република Северна Македонија во наредниот период.

2.2 Цели на БС насочени кон подобрување на системот за безбедност во сообраќајот (капацитет и интегритет на главните засегнати страни, организација, координација и соработка)

За да биде функционален системот за безбедност во сообраќајот, неопходно е да постои капацитет на општинско ниво во однос на клучните чинители и вработени на територијата на општината, чија задача е да работат на подобрување на безбедноста во сообраќајот. Поради оваа причина, неопходна е координација и соработка помеѓу различни засегнати страни. Затоа, важно е овие тела да имаат капацитет, интегритет и овластување да иницираат индивидуални или заеднички активности предвидени во стратешките документи.

Целите препознаени во оваа Стратегија за безбедност во сообраќајот, а кои се однесуваат на подобрување на системот за безбедност во сообраќајот, се:

- донесување на стратегија за безбедност во сообраќајот и акциски план за безбедност во сообраќајот за неколку години, како и обезбедување можности за нејзино спроведување;
- доволен број на обучени професионалци за професионален пристап во работата во областа на безбедноста во сообраќајот,
- управување со безбедноста во сообраќајот врз основа на податоци на општинско ниво,
- идентификување на ранливи категории учесници во сообраќајот на општинско ниво и проблеми со безбедноста во сообраќајот врз основа на анализа на постојната состојба и насочување на активностите за подобрување на безбедноста во сообраќајот во врска со горенаведеното,
- следење на индикаторите за успешност на безбедноста во сообраќајот на општинско ниво на годишно ниво (првенствено на однесувањето на учесниците во сообраќајот и времето на одговор на итните служби по појава на сообраќајна незгода),
- подобрување на собирањето податоци за сообраќајни незгоди од страна на сообраќајната полиција на државно ниво,
- достапна база на податоци за сообраќајни несреќи на државно ниво, која обезбедува сигурна и квалитетна анализа на моменталната состојба на безбедноста во сообраќајот,
- воспоставена база на податоци за безбедносни карактеристики во сообраќајот (патишта, сообраќајни незгоди, индикатори, ставови, анализи, ...),
- донесен јасен модел на финансирање на безбедноста во сообраќајот на ниво на општина Делчево
- транспарентно трошење на средствата и транспарентна анализа на односот помеѓу вложените средства и постигнатите ефекти;
- постоењето на Годишна програма за работа во областа на безбедноста во сообраќајот на ниво на општина Делчево.

2.3 Цели на БС насочени кон подобрување на знаењето, свеста и ставовите од важност за безбедноста во сообраќајот

Целите препознаени во рамките на оваа Стратегија за безбедност во сообраќајот, а кои се однесуваат на подобрување на знаењето, ставовите и однесувањето важни за безбедноста во сообраќајот, се:

- високо ниво на свест за потребата од безбедно однесување во сообраќајот,
- постојана и сеопфатна програма за сообраќајно образование и воспитување во системот на предучилишно, основно и средно образование, што е посакуваната состојба и на национално ниво,
- ниско ниво на ризик за младите од 15 до 24 години кога учествуваат во сообраќајот како возач и патник во возило, преку континуирано спроведување на активности насочени кон зголемување на безбедноста на младите во сообраќајот,
- значителен број посебни мерки за заштита на младите и неискусни учесници во сообраќајот,
- спроведување на дополнителна насочена контрола на младите учесници во сообраќајот од страна на сообраќајната полиција,

- висок степен на усогласеност со прописите од страна на учесниците во сообраќајот (првенствено прописите поврзани со брзината, употребата на безбедносните појаси итн.),
- спроведување на континуирани активности насочени кон зголемување на безбедноста на постарите учесници во сообраќајот, особено кога тие учествуваат во сообраќајот како пешаци (едукација, форуми, кампањи, ..),
- спроведување на континуирани активности насочени кон зголемување на безбедноста на децата во сообраќајот, кога тие учествуваат во сообраќајот како пешаци или како патници во возило (едукации, трибини, кампањи, ..),
- спроведување на периодични ефективни медиумски кампањи од областа на безбедноста во сообраќајот во општината, врз основа на идентификување на проблемите со безбедноста во сообраќајот во општина Делчево;
- континуитет во медиумите и јавна промоција на важноста на безбедноста и ризиците на учесниците во сообраќајот,
- јасна одговорност за спроведување на активности насочени кон зголемување на безбедноста на препознаените ранливи категории учесници во сообраќајот на ниво на општина Делчево.

2.4 Цели на БС во однос на евентуалните средни исходи

Бидејќи на територијата на општина Делчево не е воспоставен постојан мониторинг на индикаторите за безбедност во сообраќајот, сегашната состојба не може да се дефинира врз основа на индикаторите за безбедност во сообраќајот поврзани со однесувањето на учесниците во сообраќајот, и затоа не може да се дефинира посакуваната безбедносна состојба во сообраќајот врз основа на вредностите на овие индикатори.

Целите признати во рамките на оваа Стратегија за безбедност во сообраќајот, а кои се однесуваат на индикаторите за безбедност во сообраќајот, се:

- Воспоставување мониторинг на индикаторите за безбедност во сообраќајот, следење на индикаторите за безбедност во сообраќајот на општинско ниво на годишно ниво (пред сè, индикатори поврзани со употребата на сигурносни појаси, употреба на системи за врзување деца во возилото, индикатори поврзани со брзината, индикатори поврзани на однесувањето на пешаците, индикатори поврзани со возење под дејство на алкохол,...).

2.5 Цели на БС во однос на евентуалните крајни исходи

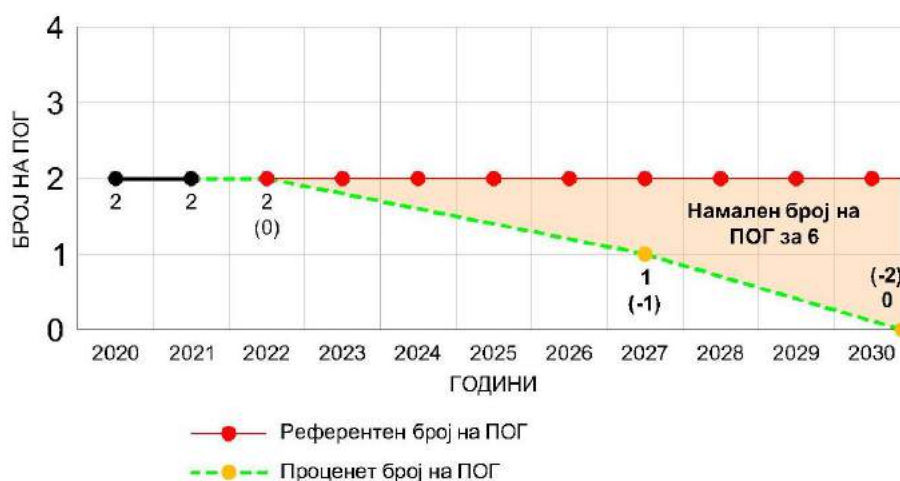
Со донесувањето на Стратегијата се овозможува стратешко управување со безбедноста во сообраќајот на локално ниво (што е една од целите само по себе), а кое во едно служи за постигнување на следните цели:

- GOAL 1** { • Намалување на бројот на загинати во сообраќајни незгоди на 1 смртни случаи до 2027 година.
- GOAL 2** { • Нула смртни случаи во сообраќајни несреќи до 2030 година.
- GOAL 3** { • Намалување на бројот на тешко повредени лица во сообраќајни незгоди за 50% до 2027 година во однос на 2021 година.
- GOAL 4** { • Намалување на бројот на тешко повредени лица во сообраќајни незгоди за 50% до 2030 година, споредено со 2027 година.

Следните дијаграми го прикажуваат очекуваното намалување на бројот на жртви во сообраќајни незгоди доколку се следи предвидениот тренд на бројот на жртви на територијата на општина Делчево. На дијаграмите е прикажана и референтна вредност која го претставува нивото што би се постигнало, односно се одржувало доколку нема стратешки мерки и активности насочени кон подобрување на безбедноста во сообраќајот.

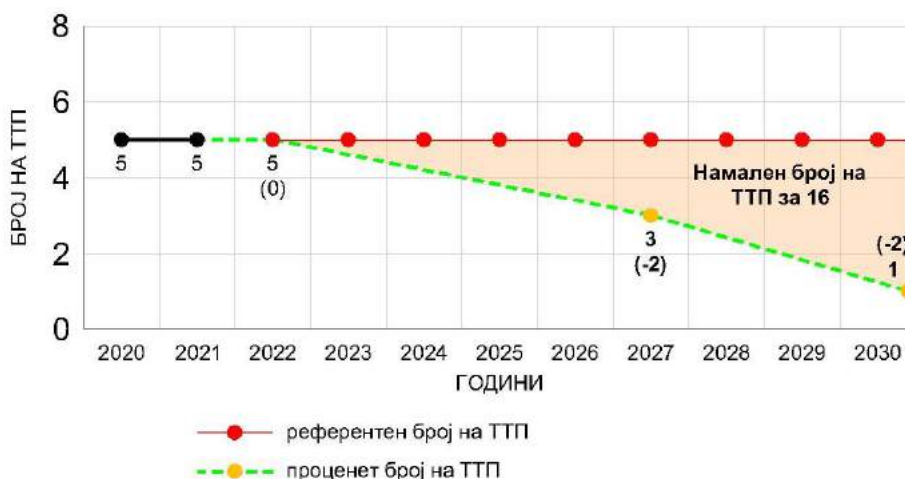
Намалувањето на бројот на загинати и тешко повредени лица во сообраќајни незгоди се заснова на принципот секоја година да се забележува промена на овие вредности (во форма на зголемување или намалување) во однос на референтната вредност.

Со оглед на тоа дека цел на Стратегијата за безбедност во сообраќајот е во општината Делчево во 2027 година да има 1 загинато лице во сообраќајни незгоди, доколку општина Делчево успее да ја оствари дефинираната цел пратејќи го прогнозираниот тренд за бројот на загинати лица можно е да бидат спасени најмалку 6 животи (Слика 6).

Слика 9: Проценка на бројот на загинати и постигнување на целта за намалување на бројот на жртви

По 2027 година потребно е да се продолжи со работа на безбедноста во сообраќајот и следење на резултатите за да се постигне целта од **0 (нула) смртни случаи** во сообраќајни незгоди до 2030 година.

Слика 10: Проценка на бројот на тешко повредени лица и постигнување на целта за намалување на бројот на тешко повредени лица

Доколку општина Делчево успее до 2027 година да воспостави тренд на намалување на бројот на тешко повредени лица во сообраќајни незгоди и ја постигне целта до 2027 година да има 50% помалку тешко повредени лица во сообраќајни незгоди во однос на 2021 година, како и целта до 2030 година да има 50% помалку тешко повредени во споредба со 2027 година, можно е да се заштитат најмалку 16 лица од тешки телесни повреди (Слика 10: Проценка на бројот на тешко повредени лица и постигнување на целта за намалување на бројот на тешко повредени лица

).

3. Клучни области на работа – Класифицирани мерки и активности за безбедност на патиштата

По деталната анализа на моменталната состојба со безбедноста во сообраќајот и договор на експертите и пошироката јавност за главните безбедносни проблеми во сообраќајот кои треба да се решат, дефинирани се клучните области на работа во наредниот период со цел да се реши идентификуваниот сообраќај безбедносни проблеми и постигнување на поставените цели.

Мерките се идентификувани врз основа на моменталната и посакуваната состојба на безбедноста во сообраќајот во општина Делчево.

3.1.1 Класификација на мерките на БС според 5-те елементи за безбедност во сообраќајот препознаени преку Пристапот до безбеден систем (Safe System Approach)

1. Мерки за подобрување на организацијата и управувањето на БС;

- Изработка и донесување на Одлука за формирање на ОСБСП
- Конституирање и функционирање на ОСБСП (со донесување на Програма за работа)
- Изработка на Стратегија и АП за УБСП
- Изработка на план за одржлива мобилност

- Одржување на состаноци за подобра координација на општинско ниво помеѓу надлежните институции.

2. Мерки за подобрување на патиштата

- Обезбедување на техничка документација за организирано паркирање, подготовка на Одлуки за Совет на општина, формирање на служба за наплата и контрола на паркирањето, контроли за прописно паркирање, едукација на возачите на терен и во институции за соодветно паркирање
- Организирано известување за чистење на триаголниците за прегледност на крстосниците до сопствениците на парцелите, контрола од редарска служба и чистење/кастрење од страна на ЈКП со наплата
- Организирано чистење на патниот појас преку ЈКП или друг правен субјект
- Едукација на населението за важноста на пристапните улици и последиците од ненавремено пристигнување на службите за итна помош
- Изградба и обележување и означување на јавни паркинзи за велосипеди (Проектна документација и изведба)
- Реконструкција на тротоари во с.Свегор (во координација со ЈПДП)
- Обезбедување на техничка документација и спроведување на активностите за спуштање на рабниците со нивелација кон пешачките премини
- Изградба на обиколни патишта за земјоделска механизација, кампањи за користење на овие патишта, контроли од МВР
- Изработка на техничка документација и примена на утврденото решение за користење на улиците (режим на сообраќај) во локалитет Старо Делчево и едукација на населението
- Изработка на мапа со утврдени локации како црни точки на патната мрежа, да се анализираат за секоја локација посебно и потоа ќе бидат предложени мерки и активности за отстранување на овие црни точки
- Редовно одржување на сообраќајната сигнализација
- Обезбедување на документација за изградба и изградба на кружни крстосници
- Обезбедување на техничка документација и изведба за реконструкција на светлосните сообраќајни знаци - семафори
- Обезбедување на прегледност на обележаните пешачки премини каде има разделно зеленило на соодветно растојание
- Блокирање на отворените премини кои ги користат пешаците, а се наоѓаат помеѓу обележаните пешачки премини на ул.Методи Митевски Брицо
- Постапување на столбчиња на тротоарите каде има паркирани возила
- Воведување на зона школо пред училиштата со ограничување на брзината до 30 км/ч (вклучително и пред подрачното училиште во с.Свегор во координација со ЈПДП)
- Уредување на режимот на сообраќај кон Спортско рекреативниот центар во Ново Делчево (улица „Кеј на Ослободување“)
- DFS знак со повратна врска- знак радар за покажување на моментална брзина на возење
- Обезбедување на соодветна локација за полигон за обука на возачи

3. Мерки за подобрување на возилата

- Чести контроли на земјоделската механизација, кампањи за подигнување на јавната свест за учество во сообраќајот со технички исправни земјоделски машини и соодветно означени (светла, катадиоптри)
- Едукација на возачите на ТТВ транзитни возила и чести контроли од МВР
- Промоција на самоиницијативни бесплатни превентивни технички прегледи (посебно во период пред патувања)

4. Мерки за подобрување на корисниците на патот

- Кампањи за користење на заштитна кацига, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за користење на детско седиште, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за почитување и користење на пешачките премини, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за користење на појаси во возилото, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за елиминирање на агресивното возење, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за користење на паркиралиштата, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за користење на тротоарите, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за микромобилност и безбедно учество во сообраќајот
- Кампањи за управување на возила со возачка дозвола од соодветната категорија (А, Б итн), а за мобилна машина, трицикл, лесен четирицикл, мотокултиватор, велосипед со помошен мотор и мопед управување со положен испит, потоа контроли и завршно санкции
- Кампањи за учество во сообраќајот без употреба на алкохол и други психотропни супстанции, потоа контроли и завршно санкции
- Контроли за почитување на сообраќајната сигнализација
- Предавања, работилници и натпревари за учениците од ООУ
- Работилници за децата од предучилишна возраст во детската градинка
- Предавања, работилници и натпревари за учениците од СОУ
- Работилници за лицата со посебни потреби во Дневниот центар во Делчево
- Постапување на ограда за насочување на пешаците кон пешачкиот премин пред ООУ „Св.Климент Охридски“ пред семафорите, едукација и завршно санкции
- Формирање на сообраќајни патроли на граѓани и училишни сооб. единици
- Утврдување на рути за движење на ТТВ низ градот Делчево
- Обезбедување на модуларен полигон за деца
- Организирање на сообраќајни квизови за деца
- Одбележување на Светскиот ден за сеќавање на жртвите во сообраќајни незгоди
- Истакнување на личности од Делчево кои во рамки на својата работа допринеле за зголемување на безбедноста во сообраќајот на патиштата (инструктори, испитувачи, контролори итн.)
- Организирање и спроведување на други кампањи согласно ЗБСП за кои би се наложила потреба

5. Мерки за подобрување на активностите после судир

- Обезбедување на дополнителен пункт и обука на месното население за постапување при СН и давање прва помош во селата каде се стига за 30 минути
- Набавка на возило со опрема за ТППЕ кое би се користело само за интервенции во сообраќајни незгоди
- Набавка на опрема за итната медицинска помош за интервенции во сообраќајни незгоди
- Обука на членовите на ТППЕ и доброволното противпожарно друштво
- Меморандум за координација и соработка помеѓу надлежните институции
- Протокол за постапување од страна на службите при сообраќајни незгоди
- Изградба со сообраќајно уредување на нов или организација на постоечкиот влез-излез за Итната Медицинска Помош во Здравствен дом - Делчево
- Едукација за прва помош во основните училишта

3.1.2 Класификација на мерките на БП според дефинираните клучни проблеми за безбедноста на патиштата

1. мерки за решавање на проблемот со безбедноста во сообраќајот поврзан со идентификуваната ранлива категорија ученици во сообраќајот **Млади од 25 до 34 години**:
 - Влијание на подобрувањето на работата на основните и средните училишта во врска со сообраќајното образование на територијата на општина Делчево,
 - Влијание на подобрувањето на знаењата и вештините на возачите почетници преку спроведување на дополнителна теоретска и практична обука,
 - Влијание на подобрување на свеста, ставовите, знаењата, вештините и однесувањето во сообраќајот кај младите преку промовирање позитивни ставови и обезбедување информации (користење на сигурносен појас, возење под дејство на алкохол, употреба на мобилни телефони, почитување на хоризонтална и вертикална сигнализација (почитување на пешачките премини и светлосна сигнализација)),
 - Зголемена контрола на почитувањето на прописите од страна на учесниците во сообраќајот, во соработка со полицијата (користење на сигурносен појас, возење под дејство на алкохол, употреба на мобилни телефони, опрема за велосипедисти и мотоциклисти итн.),
 - Спроведување дополнителна насочена контрола на младите учесници во сообраќајот од страна на сообраќајната полиција,
 - Ефикасно процесирање на најтешките сообраќајни прекршоци и навремено отстранување од сообраќај на учесници кои не се подобни за безбедно учество во сообраќајот,
 - Одржување на континуитет во медиумите и јавна промоција на важноста на безбедноста и ризиците на учесниците во сообраќајот на територијата на општина Делчево,
 - Координација и соработка на сите фактори кои можат да придонесат за подобрување на однесувањето на учесниците во сообраќајот на ниво на општина Делчево.
2. мерки за решавање на проблемот со безбедноста во сообраќајот поврзан со идентификуваната ранлива категорија ученици во сообраќајот **Деца од 0 до 14 години**:
 - Влијание врз најмладата популација преку градење позитивни ставови, безбедно однесување и постојано развивање знаења и вештини кои се неопходни за безбедно учество во сообраќајот како пешак или како патник во возило (едукации, форуми, кампањи, ..),
 - Влијание на подобрувањето на работата на основните училишта во врска со сообраќајното образование на територијата на општина Делчево,
 - Зголемена контрола на почитувањето на прописите од страна на учесниците во сообраќајот, во соработка со полицијата (користење на сигурносен појас, возење под дејство на алкохол, употреба на мобилни телефони, употреба на детски седишта во возилото, опрема за велосипедисти и мотоциклисти итн.),

- Ефикасно процесирање на најтешките сообраќајни прекршоци и навремено отстранување од сообраќај на учесници кои не се подобни за безбедно учество во сообраќајот,
 - Одржување на континуитет во медиумите и јавна промоција на важноста на безбедноста и ризиците на учесниците во сообраќајот на територијата на општина Делчево,
 - Координација и соработка на сите фактори кои можат да придонесат за подобрување на однесувањето на учесниците во сообраќајот на ниво на општина Делчево,
 - Планирање и изградба на површини наменети за движење на пешаците и велосипедистите во населбите,
 - Подобрување на уличното осветлување во станбени зони,
 - Подобрување на безбедноста со пешачки премини на улиците од примарната сообраќајна мрежа.
3. мерки за решавање на проблемот со безбедноста во сообраќајот поврзан со идентификуваната ранлива категорија ученици во сообраќајот **Постари (65+)**:
- Спроведување континуирани активности насочени кон зголемување на безбедноста на постарите учесници во сообраќајот, особено кога тие учествуваат во сообраќајот како пешаци (едукации, форуми, кампањи, ..),
 - Одржување на континуитет во медиумите и јавна промоција на важноста на безбедноста и ризиците на учесниците во сообраќајот на територијата на општина Делчево,
 - Координација и соработка на сите фактори кои можат да придонесат за подобрување на однесувањето на учесниците во сообраќајот на ниво на општина Делчево,
 - Планирање и изградба на површини наменети за движење на пешаците и велосипедистите во населбите,
 - Подобрување на уличното осветлување во станбени зони,
 - Подобрување на безбедноста со пешачки премини на улиците од примарната сообраќајна мрежа.

3.1.3 Класификација на мерки за БП од засегнатите страни

1. мерки што треба да ги спроведат (управуваат) засегнатите страни 1 - **Општински Совет за безбедност на сообраќајот на патиштата**⁹:
- Донесување на Стратегија за безбедност во сообраќајот и Акциски план за безбедност во сообраќајот на општина Делчево (засегнатите страни - Општинска администрација Делчево, Градоначалник на Општина Делчево, Претседателот на Советот на општината и Општински совет за безбедност на сообраќајот на патиштата);
 - Дефинирање на Годишна програма за работа во областа на безбедноста во сообраќајот на ниво на општина Делчево, согласно Стратегијата и Акциски план;

⁹ Тоа значи дека засегнатата страна 1 е водечка засегната страна одговорна за надгледување на имплементацијата на мерките. Многу други засегнати страни се вообичаено вклучени во имплементацијата, но засегнатата страна 1 е одговорна за координација.

- Да се обезбеди стабилно финансирање на работата во безбедноста во сообраќајот, транспарентно трошење на средствата и транспарентна анализа на односот на вложените средства и постигнатите ефекти,
- Воспоставување на следење на индикаторите за успешност на безбедноста во сообраќајот (првенствено на однесувањето на учесниците во сообраќајот и времето на одговор на службите за итни случаи по појава на сообраќајна незгода),
- Воспоставување на база на податоци за безбедносни карактеристики во сообраќајот на територијата на општина Делчево со цел подобрување на квалитетот на работата и управувањето со безбедноста во сообраќајот,
- Зголемување на бројот на обучени професионалци за професионален пристап во работата во областа на безбедноста во сообраќајот,
- Ориентација на безбедносните активности во сообраќајот кон препознаени ранливи категории учесници во сообраќајот и идентификувани безбедносни проблеми во сообраќајот на ниво на општина Делчево,
- Градење и зајакнување на факторите во системот за управување со безбедноста во сообраќајот (градење и зајакнување на капацитетот и интегритетот на сите фактори на системот кои работат на територијата на општината),
- Обезбедување присуство на претставници од сите заинтересирани страни во Советот за безбедност на сообраќајот на патиштата на ниво на општина Делчево (да се реформира Советот за безбедност на сообраќајот на патиштата),
- Координација и соработка помеѓу факторите во системот за управување со безбедноста во сообраќајот (редовна организација на состаноци со Секторот за сообраќај и патишта, Општинскиот совет за безбедност во сообраќајот, локалната самоуправа, полиција, јавни судови и сл.),
- Влијание на подобрување на работата на основните и средните училишта во врска со сообраќајното образование на територијата на општина Делчево,
- Влијание на подобрување на знаењата и вештините на возачите почетници преку спроведување на дополнителна теоретска и практична обука,
- Влијание на подобрување на свеста, ставовите, знаењата, вештините и однесувањето во сообраќајот кај младите преку промовирање позитивни ставови и обезбедување информации (користење на сигурносен појас, возење под дејство на алкохол, употреба на мобилни телефони, почитување на хоризонтална и вертикална сигнализација (почитување на пешачките премини и светлосна сигнализација)),
- Спроведување на континуирани активности насочени кон зголемување на безбедноста на постарите учесници во сообраќајот, особено кога тие учествуваат во сообраќајот како пешаци (едукации, форуми, кампањи, ..),
- Одржување на континуитет во медиумите и јавна промоција на важноста на безбедноста и ризиците на учесниците во сообраќајот на територијата на општина Делчево,
- Координација и соработка на сите фактори кои можат да придонесат за подобрување на однесувањето на учесниците во сообраќајот на ниво на општина Делчево,

- Влијание врз зголемувањето на знаењето на возачот за важноста на безбедно возило, односно големината на влијанието на неисправно возило при појава на сообраќајна незгода (едукација, кампањи, промотивен материјал, ..),
 - Залагање за намалување и целосно елиминирање на придонесот на возилата во појавата на сообраќајни незгоди,
 - Влијание на купување на нови возила опремени со елементи на активна и пасивна безбедност на возилата,
 - Креирање стратегија од страна на локалната самоуправа во соработка со компании кои продаваат моторни возила, за субвенционирање на јавниот превоз,
 - Спроведување бесплатни акции за проверка на техничката исправност на возилата на општинско ниво,
 - Спроведување постојана промоција и активности за спречување на појава на неосветлени и необележани возила во сообраќајот (трактори, камиони, мопеди, работни машини),
 - Организирање на програмата за регистрација на нерегистрирани возила, земјоделска механизација, градежна механизација, итн.,
 - Континуирано спроведување на активности од страна на локалните организации во областа на едукацијата на населението за пружање прва помош,
 - Континуирана едукација и промоција на користење на јавниот број 112.
2. мерки што треба да ги спроведат (управуваат) засегнатите страни 2 - **Сектор за урбанизам, заштита на животната средина, комунални дејности, сообраќај и лер:**
- Воспоставување на примена на современи алатки за подобрување на безбедноста во сообраќајот (проверка на безбедноста во сообраќајот, мапирање на ризици, управување со црни точки, длабинска анализа на сообраќајни незгоди со најсериозни последици, ревизија на безбедноста во сообраќајот...),
 - Зголемување на бројот на обучен стручен кадар за примена и следење на примената на современи алатки за подобрување на безбедноста во сообраќајот,
 - Зголемување на бројот и подобрување на стручноста на персоналот вклучен во управувањето со безбедноста на патиштата (планери, проектанти, инженери,...),
 - Планирање мерки и активности за подобрување на безбедноста на патиштата врз основа на идентификување на безбедносните проблеми во сообраќајот и резултатите од примената на современи алатки за подобрување на безбедноста во сообраќајот (на пр. проверка на безбедноста во сообраќајот, идентификација на црни точки...),
 - Воспоставување на соодветна база на податоци за локални патишта и улици, патна опрема, сообраќајна сигнализација (ГИС ориентирана база на податоци), која по можност треба да биде поврзана со базата на податоци за

безбедносни карактеристики на сообраќајот на територијата на општина Делчево;

- Планирање и изградба на површини наменети за движење на пешаците и велосипедистите во населбите,
- Обезбедување на доволен број паркинг места во блоковските паркинзи,
- Подобрување на уличното осветлување во станбени зони,
- Подобрување на безбедноста на пешачки премини на главните улици,
- Изградба на главни магистрални улици/булевари според планската документација,
- Примена на современи информациски системи на патната и улична мрежа,
- Обезбедување постојано финансирање на мерките и активностите од областа на подобрување на безбедноста на патиштата, транспарентно трошење на средствата и транспарентна анализа на односот на вложените средства и постигнатите ефекти,
- Квалитетно и ефикасно одржување на локалните патишта и улици од страна на локални управители на патишта и улици,
- Поддршка за воведување на современи пристапи за дизајнирање (проектирање) патишта и сообраќајна сигнализација,
- Настојување да се намали и целосно да се елиминира придонесот на патот во сообраќајните незгоди,
- Обезбедување на ефективна координација на работата помеѓу различни институции (инспекциски служби, градежна инспекција, санитарна инспекција, работна инспекција, патна инспекција) на локално ниво кои учествуваат во системот за уредување и управување со патната инфраструктура и околните објекти,
- Инсталација на систем за автоматско откривање на прекршоци поврзани со дозволената брзина на движење по локални патишта и улици на што повеќе локации.

3. мерки што треба да ги спроведат (управуваат) засегнатите страни 3 - **Полициска станица Делчево:**

- Зголемена контрола на почитувањето на прописите од страна на учесниците во сообраќајот, во соработка со полицијата (користење на сигурносен појас, возење под дејство на алкохол, употреба на мобилни телефони, употреба на детски седишта во возилото, опрема за велосипедисти и мотоциклисти итн.),
- Спроведување на дополнителна насочена контрола на младите учесници во сообраќајот од страна на сообраќајната полиција,
- Ефикасно процесирање на најтешките сообраќајни прекршоци и навремено отстранување од сообраќај на учесници кои не се подобни за безбедно учество во сообраќајот,
- Спроведување на активности на зголемена контрола на техничката исправност на возилата,
- Контрола на јавниот превоз (автобуси, такси, и сл.),
- Квалитетна работа на правните субјекти кои вршат технички преглед,

- Зголемување на бројот на персонал и специјално обучен персонал кој е вклучен во процесот по настанување на сообраќајна незгода за ефикасно и навремено пружање прва помош на повредените во сообраќајни незгоди (полиција, противпожарна служба, итна медицинска помош, ..),
 - Зголемување на бројот на обуки кои периодично се спроведуваат со цел да се подобри координираното дејствување на итните служби по сообраќајна незгода (полиција, противпожарна служба, итната медицинска помош,...).
4. мерки што треба да ги спроведат (управуваат) засегнатите страни 4 - **Услуги за итна медицинска помош:**
- Зголемување на бројот на персонал и специјално обучен персонал кој е вклучен во процесот по настанување на сообраќајна незгода, за ефикасно и навремено пружање прва помош на повредените во сообраќајни незгоди (полиција, противпожарна служба, итна медицинска помош, ..),
 - Зголемување на бројот на обуки кои периодично се спроведуваат со цел да се подобри координираното дејствување на итните служби по сообраќајна незгода (полиција, противпожарна служба, итна медицинска помош,...).

4. Следење и проценка

Следењето на безбедноста во сообраќајот е незаменлив сегмент од управувањето со безбедноста во сообраќајот. Генерално, за управување со безбедноста во сообраќајот на оптимален и одржлив начин, потребно е постојано да се анализира тековната состојба, да се дефинираат посакуваните (реални) цели и да се преземат оптимални мерки и активности за управување што ќе ја доближат моменталната состојба што е можно поблиску до посакуваната.

Во оваа Стратегија е дефинирана посакуваната состојба на безбедност во сообраќајот што општина Делчево треба да ја постигне во наредниот период, а Акцискиот план ги дефинира активностите што треба да се спроведат за да се постигне посакуваната состојба на безбедност во сообраќајот.

За да се имплементира Стратегијата се бара некаков вид на следење на постигнувањето на дефинираните цели. Поради оваа причина, потребни се повремени состаноци на работната група, на кои годишно треба да се разговара за насоката на целите дефинирани во Стратегијата и активностите во Акцискиот план. При што, според Акцискиот план, се изготвува Годишна програма, што подразбира дека реализацијата на Годишната програма е имплементација на Акцискиот план. Повратната информација е проверка дали спроведените активности придонеле за постигнување на целите дефинирани во Стратегијата за безбедност во сообраќајот.

4.1.1 Систем за собирање на податоци

На општинско ниво, неопходно е да се воспостави практика на собирање податоци за да може да се следи спроведувањето на Стратегијата и постигнувањето на дефинираните цели. Имено, само доколку се знае тековната состојба на безбедноста во сообраќајот, може да се знае дали активностите ги даваат очекуваните резултати и дали е потребно да се

коригираат активностите за да се постигнат посакуваните цели. Покрај податоците за сообраќајните незгоди и последиците, пожелно е да се започне со следење на индикаторите за безбедност во сообраќајот.

4.1.2 Аналитичка база на податоци за безбедност на локалните патишта

Локалната база на податоци за карактеристики за безбедност во сообраќајот е моќна алатка за следење на безбедносните услови и трендови во сообраќајот. Затоа, се препорачува општина Делчево да воспостави висококвалитетна и сеопфатна локална база на податоци за безбедносните карактеристики во сообраќајот, со цел да се олесни и централизира следењето и известувањето за состојбата со безбедноста во сообраќајот на локално ниво.

Предложените елементи - податоци потребни за квалитетно управување со безбедноста во сообраќајот и известување за состојбата со безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево се:

- **Податоци за сообраќајни незгоди и последици** – кои ги собира Министерството за внатрешни работи, на национално ниво. Структурата на податоците за сообраќајните незгоди треба да се усогласи со препораките CADaS на Европската комисија.
- **Податоци за патишта, сообраќајна сигнализација и сообраќај** – ги вклучува основните податоци за патиштата и нивните делови, како и геореференцираната база на локалната патна и улична мрежа. Покрај основните податоци, неопходно е да се обезбеди пристап до податоци за квалитетот на осветлувањето на поединечните патишта. Исто така, во рамките на овој збир на податоци, пожелно е на картата графички да се прикажат границите на зоните на урбаните населби, како и границите на училишната зона. За избраните делници или патишта пожелно е да се овозможи достапност на податоци за ограничувањето на брзината на патот или дел од патот, податоци за сообраќајната сигнализација, како и катастарот на сообраќајните знаци.
- **Податоци за показателите за однесувањето на учесниците во сообраќајот** – овој збир на податоци треба да содржи индикатори за однесувањето на учесниците во сообраќајот за одредена локална самоуправа. Локалната самоуправа треба да иницира сопствено периодично истражување на индикаторите за да се утврдат релевантните вредности кои ги почитуваат спецификите на учесниците на територијата на локалната самоуправа.
- **Идентификација на проблеми со безбедноста во сообраќајот** – овој збир на податоци го претставува најважниот збир на податоци за локалната самоуправа. Преку овој збир на податоци може да се идентификуваат најголемите проблеми во сообраќајот на територијата на општината, што ја олеснува работата на локалните совети за безбедност во сообраќајот, особено во доменот на одлучување и започнување активности и правилното насочување на ресурсите во сообраќајот. Секое погрешно препознавање на проблемите по кои треба да се постапи не придонесува за намалување на бројот и последиците од сообраќајните незгоди, туку спротивно, за нивно зголемување.
- **Идентификација на „црни“ точки и мапирање на ризик** – овој сет на податоци претставува збир на алатки насочени кон подобрување на безбедноста во сообраќајот на патната мрежа. Првата од алатките што управителот на патиштата треба да ги примени во рамките на управувањето со безбедноста на сообраќајот на

патната мрежа е Мапирање на ризик (iRAP/EuroRAP - RiskMapping/StarRating). Користејќи ја оваа алатка, управителот на патиштата добива податоци за ризиците на патната мрежа со која управува. Односно, со примена на алатката на мрежата на локални патишта, управителот на патишта на локално ниво би имал податоци за ризиците на мрежата на локални патишта. Резултатите од алатката треба да се поврзат со референтниот систем за патишта и да претставуваат основа за имплементација на следната алатка. Следната од стандардните алатки во овој сет на податоци е управувањето со „црната точка“. Примената на оваа алатка има за цел да ги идентификува особено ризичните точки на патната мрежа, односно точките на патната мрежа каде што се случиле голем број сообраќајни незгоди.

Предложената шема на колекции на податоци неопходни за висококвалитетно и одржливо управување со безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево е претставена на сликата подолу.

4.1.3 Континуирано и периодично известување на политичарите и граѓаните за фактите за безбедноста на патиштата во локалната заедница

Заедно со следењето на моменталната состојба на безбедноста во сообраќајот, како составен дел оди и известувањето за состојбата со безбедноста во сообраќајот. Се препорачува известувањето за состојбата со безбедноста во сообраќајот периодично да се доставува до Советот на Општина Делчево.

Дополнително, пошироката јавност треба да биде информирана за состојбата на безбедноста на патиштата и поврзаните прашања. Ова се постигнува со емитување информации за прашањата на БС преку локални радио и ТВ станици, објавување текстови во локални весници, на општински веб-страници, преку социјалните мрежи, специјални брошури кои покриваат конкретни теми и прашања на БС и преку штандови и други директни контакти со граѓаните.

На овој начин би се вклучило локалното собрание, но и поголем број граѓани и на овој начин би се воспоставило одржливо управување со безбедноста во сообраќајот.

5. Акциски план за безбедност на патиштата

Во документот Стратегија за безбедност на патиштата на општина Делчево за периодот од 2023 до 2027 година беа дефинирани целите кои треба да се постигнат во насока на подобрување на состојбата со безбедноста во сообраќајот. Акцискиот план за безбедност во сообраќајот беше изведен од основниот стратешки документ и содржи основни мерки и активности, чија реализација треба да овозможи подобрување на безбедносната состојба во сообраќајот, изразена во вид на намален број сообраќајни незгоди и нивните последици.

Акцискиот план содржи прецизно дефинирани активности, структурирани според петте елементи на безбедност во сообраќајот од Пристапот до безбеден систем.

Тука припаѓаат:

- Елемент 1 Управување со безбедноста на патиштата,
- Елемент 2 Побезбедни патишта,
- Елемент 3 Побезбедни возила,
- Елемент 4 Побезбедни учесници во сообраќајот, и
- Елемент 5 Активности по незгодата.

Во Акцискиот план се препознаваат носителите, како и институциите и организациите чија соработка се очекува да се реализира за секоја активност. Потоа, дефинирани се индикаторите, т.е. индикатори за ефектите од прикажаните активности. На крајот се дадени изворите на финансирање на активностите и рамковните средства потребни за нивна реализација.

Средствата за реализација на целите на Стратегијата во Акцискиот план се обезбедени согласно оценките врз основа на пазарната вредност на услугите во непосредна близина (Република Србија, Република Бугарија и др.), без податоци за буџетот со кој располага општината Делчево.

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен е	Останати учесници	КРИ индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
1. Столб: УПРАВУВАЊЕ СО БЕЗБЕДНОСТА НА ПАТИШТАТА И МОБИЛНОСТ									
1.1.	Формирање на ОСБСП	Март 2023	Јуни 2023	Изработка на Одлука, добивање на согласност од РСБСП, донесување на ГП 2023	ЕЛС – Општина Делчево, ОСБСП	РСБСП,	Утврден е	/	ЕЛС – Општина Делчево
1.2	Работа на ОСБСП	Јуни 2023	Јуни 2027	Тековно работење на советот, состаноци, извештаи итн.	ОСБСП	ЕЛС – Општина Делчево	Годишен Извештај на ОСБСП	60 (на годишно ниво)	ЕЛС – Општина Делчево
1.3	Изработка на Стратегија и Акциски план	Март 2023	Март 2023	Формирање на РГ, анализа на податоци, обработка, и изработка на документот	ЕЛС – Општина Делчево	МТВ, координатор	Утврдена е Стратегија и АП	/	Министерство за транспорт и врски ППЛП/LRCP – Р170267
1.4	Изработка на План за одржлива мобилност	Март 2026	Декември 2026	Прибирање на податоци, анализа на податоци, изработка на документот	ЕЛС – Општина Делчево	Соработници	Утврден е План за одржлива мобилност	2 950	Други извори на финансирање
1.5	Состаноци за подобра координација	квартално	квартално	Заеднички состанок помеѓу сите надлежни институции	ЕЛС – Општина Делчево	МВР СП, ИМП, ТППЕ,	Број на одржани состаноци	/	ЕЛС – Општина Делчево
2. Столб: ПОБЕЗБЕДНИ ПАТИШТА И УЛИЦИ ВО ГРАД/ОПШТИНА									
2.1.	Организирано паркирање	Септември 2023	Јануари 2024	Обезбедување на техничка документација за организирано паркирање, подготовка на Одлуки за Совет на општина, формирање на служба за наплата и контрола на паркирањето,	ЕЛС – Општина Делчево,	ЈКП, МВР, ОСБСП, медиуми	Одобрена техничка документација	600	ЕЛС Делчево/ Други извори на финансирање
2.2	Имплементација на организирано паркирање	Јануари 2024	Август 2024	Реализација на проектираното решение за организирано паркирање, контроли за прописно паркирање, едукација на возачите на терен и во институции за соодветно паркирање	ЕЛС – Општина Делчево	Изведувач, ОСБСП, МВР СП	Број на паркирни места	1 200	ЕЛС Делчево/ Други извори на финансирање
2.3	Чистење на триаголниците за прегледност на крстосниците	Јули 2023	Ноември 2023	Организирано известување за чистење на триаголниците за прегледност на	ЕЛС – Општина Делчево	ЈКП, МВР СП	Број на крстосници со подобрена прегледност	/	/

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
				крстосниците до сопствениците на парцелите, контрола од редарска служба и чистење/кастрење од страна на ЈКП со наплата					
2.4	Чистење на патниот појас на општинските патишта и улици без тротоари	Јули 2023	Ноември 2023	Организирано чистење на патниот појас преку ЈКП или друг правен субјект	ЕЛС– Општина Делчево	ЈКП или друг ПС, месни и урбани заедници	Должина на исчистени патишта	600	ЕЛС – Општина Делчево
2.5	Едукација на населението за важноста на пристапните улици и последиците од ненавремено пристигнување на службите за итна помош	Август 2023	Декември 2023	Едукација на населението за важноста на пристапните улици и последиците од ненавремено пристигнување на службите за итна помош	ОСБСП	ТППЕ, МВР, ИМП, медиуми	Број на спроведени предавања	/ /	
2.6	Изградба и обележување и означување на јавни паркинзи за велосипеди	Јануари 2024	Јули 2024	Обезбедување на документација за поставување или изградба на јавни паркинзи за велосипеди	ЕЛС– Општина Делчево	МВР	Број на прикрити места за велосипеди	20	ЕЛС– Општина Делчево /Донации/Други извори на финансирање
2.7	Реконструкција на тротоари во с.Свегор (во координација со ЈПДП)	Март 2025	Ноември 2025	Обезбедување на тех. документација, изведба, кампања за возачите со напомена за одговорно движење низ населените места на општината и едукација на месното население	ЕЛС– Општина Делчево	Изведувач, ОСБСП	Должина на реконструирани тротоари во с.Свегор	2 370	ЕЛС– Општина Делчево /Други извори на финансирање
2.8	Спуштање на рабниците со нивелација кон пешачките премини во ЦГП	Април 2025	Април 2026	Обезбедување на техничка документација и изведба	ЕЛС– Општина Делчево	Изведувач согласно склучен договор	Број на обележани пешачки премини на кои се спуштени рабниците	300	ЕЛС– Општина Делчево
2.9	Обиколни патишта за земјоделска механизација,	Февруари 2025	Февруари 2026	Изградба/ пробивање на обиколни патишта за земјоделска	ЕЛС– Општина Делчево	МЗШВ, ОСБСП, МВР	Должина на оспособени	1 858	Министерство за земјоделство, шумарство и

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
				механизација, кампањи за користење на овие патишта, контроли од МВР			земјоделски патишта		водостопанство, Биро за регионален развој, Источен плански регион
2.10	Изработка на техничка документација и примена на утврденото решение за режим на сообраќај во локалитет Старо Делчево	Јануари 2024	Ноември 2024	Нарачка за Изработка на техничка документација и изведба на утврденото решение за режим на сообраќај во локалитет Старо Делчево, едукација на населението	ЕЛС– Општина Делчево	Изведувач, надзорен орган, ОСБСП, МВР СП	Решение за одобрување на техничка документација, Број на лица присутни на едукациите	1 400	ЕЛС– Општина Делчево
2.11	Утврдување на локации како црни точки на патната мрежа	Јули 2023 и на секои 3 години во континуитет	Декември 2023 и на секои 3 години во континуитет	Изработка на мапа со утврдени локации како црни точки на патната мрежа, анализа за секоја локација посебно, предлог активности и мерки за отстранување на овие црни точки	ЕЛС – Општина Делчево	ОСБСП, МВР СП, ЈПОЗМРП – (Македонија пат), медиуми	Број на утврдени црни точки	20	ЕЛС– Општина Делчево
2.12	Редовно одржување на сообраќајната сигнализација	Тековно	Тековно	Замена на оштетена сообраќајна сигнализација и опрема и обнова на хоризонтална сигнализација	ЕЛС– Општина Делчево	ЈКП или дру правен субјект	Број на заменета сообраќајна сигнализација, површина во м2 за хоризонтална	500	ЕЛС
2.13	Обезбедување на техничка документација за кружни крстосници на Булевар Македонија и крстосувањата со улиците: Скопска, Индустриска и Методи Митевски Брицо (во координација со ЈПДП)	Јуни 2023	Декември 2023	Нарачка и изработка на тех.документација за изградба на кружни крстосници (урбанистички проект за инфраструктура со ревизија, основни проекти со сите потребни фази со ревизија)	ЕЛС– Општина Делчево	ЈПДП, Планери и Проектанти по Договор,	Број на одобрена документација	973	ЕЛС– Општина Делчево, други извори на финансирање
2.14	Изградба на кружни крстосници на Булевар Македонија и крстосувањата со улиците: Скопска, Индустриска и Методи Митевски Брицо (во координација со ЈПДП)	Јануари 2024	Ноември 2024	Набавка за изведба на утврденото решение, склучување на договор со изведувач и нарачка за изведба на проектот	ЕЛС– Општина Делчево	изведувачи по Договор, Надзор по Договор	Број на изградени кружни крстосници	3 100	МТВ, ЈПДП и други извори на финансирање

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	КРИ индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
2.15	Реконструкција на светлосни сообраќајни знаци (семафори)	Јануари 2025	Ноември 2025	Обезбедување на документација, набавка за реконструкција и изведба	ЕЛС– Општина Делчево	Проектанти, изведувач, надзор	Извештај од надзор за извршена реконструкција	1 400	ЕЛС– Општина Делчево, или други извори за финансирање
2.16	Обезбедување на прегледност на обележаните пешачки премни каде има разделно зеленило на соодветно растојание	Април 2025	Ноември 2025	Лоцирање на пешачките премини со намалена прегледност, нарачка на ЈКП Брегалница за пресадување и кастрење на зеленилото, увид на терен по извршените работи	ОСБСП	ЈПК Брегалница,	Број на прегледни пешачки премини	10	ЕЛС– Општина Делчево, ЈПК Брегалница Делчево
2.17	Блокирање на отворените премини кои ги користат пешаците и поставување на столбчиња на тротоарите каде има паркирани возила	Јули 2023	Декември 2023	Лоцирање, мерење и предлог мерки за блокирање на овие отворени премини, изработка на документација, набавка и поставување	ЕЛС– Општина Делчево	ЈКП Брегалница, ОСБСП, изведувач	Број на блокирани премини и должина на поставени столбчиња	262	ЕЛС– Општина Делчево, Донации, други извори на финансирање
2.18	Утврдување на режимот на сообраќај на улица Кеј на Ослободување	Мај 2025	Ноември 2025	Нарачка на тех.док. – ОСП, набавка за поставување на сооб. сигнализација, нарачка за надзор	ЕЛС– Општина Делчево	Проектнат, изведувач, надзор	Извештај од надзор за реализиран ОСП	310	ЕЛС– Општина Делчево или други извори за финансирање
2.19	Утврдување на режимот на сообраќај на улица Кеј на Брегалница	Декември 2025	Август 2026	Нарачка на тех.док. – ОСП, набавка за поставување на сооб. сигнализација, нарачка за надзор	ЕЛС– Општина Делчево	Проектнат, изведувач, надзор	Извештај од надзор за реализиран ОСП	310	ЕЛС– Општина Делчево или други извори за финансирање
2.20	DFS знак со повратна врска- Знак радар за покажување на моментална брзина на возење	Април 2027	Септември 2027	Обезбедување на документација, набавка и поставување	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, МВР СП	Број на поставени знаци	150	ЕЛС– Општина Делчево / Донации, други извори на финансирање
2.21	Иницијатива за отклонување на опасни места на државните патишта Р1302 и АЗ (м.в.Градски преод, Баткова чешма и др.)	Јуни 2023	Август 2023	Поднесување на иницијатива до ЈПДП за опасните места (црни точки) на државните патишта низ општина Делчево	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП	Број поднесени иницијативи	/	/
2.22	Локација за полигон за обука на возачи и полигон за деца и велосипедисти	Јуни 2023	Април 2024	Утврдување на соодветна локација за полигон за обука на возачи согласно позитивната законска	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, Агенција за планирање на просторот	Утврдена локација со конкретна намена во	/	ЕЛС– Општина Делчево, други извори на финансирање

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
				регулатива за овој тип објекти			урбанистичка документација		
3. Столб: ПОБЕЗБЕДНО ВОЗИЛО									
3.1.	Обележување на земјоделска механизација	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Прибирањена податоци од терен за необележана ЗМ, анализа на податоците, набавка на катадиоптри, ретрорефлектирачки ленти и ротациски светла, кампања за обележување на ЗМ	ОСБСП	Станици за тех. преглед на возила, сообраќајна полиција, медиуми	Број на обележана земјоделска механизација	60	ОСБСП /РСБСП /ЕЛС– Општина Делчево/ Донации
3.2.	Едукација на возачите на ТТВ транзитни возила	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Организирање на активност, превентивни контроли со предупредување и материјали за подигнување на свеста за одговорно учество во сообраќајот (со акцент на населените места) чести контроли од МВР и санкции	ОСБСП	МВР	Број на контролирани возила	20	ОСБСП/ РСБСП /ЕЛС– Општина Делчево / Донации
3.3	Самоиницијативни превентивни технички прегледи пред патувања (бесплатни)	Мај 2027	Септември 2027	Договор/Меморандум за соработка со станиците за тех. преглед на возила, промиција за извршување прегледи	ОСБСП	МВР, СТПВ, медиуми	Број на прегледани возила	/	/
4. Столб: КОРИСНИЦИ НА ПОБЕЗБЕДНИ ПАТИШТА									
4.1.	Мерки за едукација - кампањи	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	- кампања за користење на заштитна кацига - кампања за користење ан детско седиште - кампања за почитување на пешачките премини	ОСБСП	МВР – СП, ООУ, СОУ, детска градинка, автошколи, граѓани, граѓански здруженија и др.	Број на извештаи за реализирани кампањи	180	ОСБСП/ РСБСП / ЕЛС– Општина Делчево /други извори на финансирање

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
				<ul style="list-style-type: none"> - кампања за користење на појаси в возилото - кампања за елимирање на агресивното (брзо) возење - кампања за користење на паркиралиштата - кампања за користење на пешачките премини - кампања за користење на тротоарите - кампања за учество во сообраќајот без употреба на алкохол и други психотропни супстанции - кампањи за микроomobilност и безбедно учество во сообраќајот - кампањи за управување на возила со возачка дозвола од соодветната категорија (А, Б итн), а за мобилна машина, трицикл, лесен четирицикл, мотокултиватор, велосипед со помошен мотор и мопед управување со положен возачки испит - обезбедување на модуларен полигон за деца 					

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
				- одбележување на Светскиот ден за сеќавање на жртвите во сообраќајни незгоди					
4.2.	Контроли за почитување на сообраќајната сигнализација	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Утврдување на локации, контроли со МВР СП на терен и извештаи/записници за извршени контроли	ОСБСП	МВР ПС, медиуми	Број на возачи кои биле контролирани	/	/
4.3	Работилници за децата од предучилишна возраст	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Селекција на теми за работилниците, организирање на реализација во соработка со училиштата, презентирање на резултати активностите	ОСБСП	Детска градинка „Весели цветови“, медиуми	Број на деца	3	ОСБСП/ РСБСП /ЕЛС– Општина Делчево
4.4	Предавања, работилници и натпревари за учениците од ООУ	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Селекција на теми за работилниците, организирање на предавања, работилници и натпревари, реализација во соработка со училиштата, презентирање на резултати активностите	ОСБСП	ООУ „Ванчо Прке“ и „Св.Климент Охридски“, медиуми	Број на деца - ученици	30	ОСБСП/ РСБСП /ЕЛС– Општина Делчево
4.5	Предавања, работилници и натпревари за учениците од СОУ	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Селекција на теми за работилниците, организирање на предавања, работилници и натпревари, реализација во соработка со училиштата, презентирање на резултати активностите	ОСБСП	СОУ „Методи Митевски Брицо“, медиуми	Број на ученици	30	ОСБСП/ РСБСП /ЕЛС– Општина Делчево
4.6	Работилници за безбедно учество во сообраќајот за лицата со посебни потреби од	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Селекција на теми за работилниците, организирање на работилниците,	ОСБСП	Јавна установа меѓуопштински центар за социјална	Број на спроведени работилници	5	ОСБСП/ РСБСП/ ЕЛС– Општина Делчево / Други

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	КРІ индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
	Дневниот центар за лица со посебни потреби во Делчево			реализација во соработка со Дневниот центар за лица со посебни потреби, презентирање на резултати од активностите		работа - Дневен центар за лица со посебни потреби во Делчево, медиуми			извори на финансирање
4.7	Организирање на сообраќајни квизови за деца	Тековно (секоја година)	Тековно (секоја година)	Селекција на теми за квизовите, организирање и релизација на квизовите, доделување на награди, презентирање на резултати од активностите	ОСБСП	Училишта	Број на спроведени квизови	10	ОСБСП/ РСБСП/ ЕЛС– Општина Делчево, Донации, други извори за финансирање
4.8	Поставување на ограда за насочување на учениците кон пешачкиот премин (со едукативни пораки) пред ООУ „Св.Климент Охридски“ локација кај семафорите	Март 2027	Јуни 2027	Нарачка и изработка на техничка документација, јавна набавка за поставување и изведба, едукација на учениците, завршно санкции	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, ООУ „Св.Климент Охридски“, медиуми	Извештај од надзорен орган	120	ЕЛС– Општина Делчево / донации / Други извори на финансирање
4.9	Воведување на зона школо пред училиштата (вклучително и с.Свегор во координација со ЈПДП) со ограничување на брзината до 30 км/ч	Декември 2024	Ноември 2025	Нарачка и изработка на техничка документација, јавна набавка за поставување и изведба, контрола на возачите и завршно санкции	ЕЛС– Општина Делчево	МВР ПС, медиуми, ОСБСП, ЈПДП	Извештај од надзорен орган	900	ЕЛС– Општина Делчево/ Други извори на финансирање
4.10	Формирање на сообраќајни патроли на граѓани и училишни сообраќајни единици	Септември 2023	Март 2024	Изработка на Одлука за формирање на сообраќајни единици, усвојување на Одлуката од страна на ОСБСП Делчево, селекција на пријавени ученици – кандидати – волонтери, обука, согласности, изјави и пропратна документација, набавка на опрема (елеци, палки, капи итн)	ОСБСП	ЕЛС,Автошколи, СОУ, ООУ, граѓани	Усвоена Одлука за формирање на сообраќајните единици	40	ЕЛС– Општина Делчево /ОСБСП/ РСБСП
4.11	Утврдување на рути за движење на ТТВ низ градот Делчево	Јануари 2027	Декември 2027	Обезбедување на документација, набавка	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП	Извештај за извршени работи	80	ЕЛС– Општина Делчево

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/ активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
				за изведба и означување на рутите					
4.12	Истакнување на личности од Делчево кои во рамки на својата работа допринеле за зголемување на безбедноста во сообраќајот на патиштата (инструктори, испитувачи, контролори итн.)	Тековно	Тековно	Во рамки на манифестации, одбележувања, празнувања (на пр. Денот на градот Делчево - 7ми Септември)	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП	Број на доделени признанија	3	ЕЛС– Општина Делчево
5. СТОЛБ: ГРИЖА ПОСЛЕ СООБРАЌАЈНИ НЕЗГОДИ									
5.1.	Набавка на возило со опрема за ТППЕ кое би се користело само за интервенции во сообраќајни незгоди	Февруари 2026	Август 2026	Специфицирање на карактеристиките на возилото и опремата, спроведување на јавната набавка	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, ТППЕ	Број на набавени возила	3 672	ЕЛС– Општина Делчево / Донации/ други извори на финансирање
5.2.	Набавка на опрема за во возило на итната медицинска помош за интервенции при СН	Февруари 2027	Септември 2027	Специфицирање на опремата, спроведување на јавната набавка, предавање на опремата на ИМП	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, ИМП	Записник за предавање на опремата на ИМП	1 200	ЕЛС– Општина Делчево / Донации / Други извори на финансирање
5.3	Обезбедување на дополнителен пункт и обука на месното население за постапување при СН и давање прва помош во селата каде се стига за 30 минути	Јануари 2027	Јули 2027	Обезбедување на простории и опрема и организирање и спроведување на обуката	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, ТППЕ, Црвен крст, МВР СП, месни заедници	Отворен пункт и број на спроведени обуки	190	ЕЛС– Општина Делчево / Други извори на финансирање
5.4	Обука на членовите на ТППЕ и доброволното противпожарно друштво	Секоја година	Секоја година	Организирање на обуката, реализација, одржување на показни вежби за интервенции при сообраќајни незгоди	ОСБСП	ИМП, Црвен крст, МВР ПС,	Број на спроведени обуки	/	/
5.6	Меморандум за координација и соработка помеѓу надлежните институции при СН	Тековно	Тековно	Изработка, потпишување и примена на меморандумот за соработка	ОСБСП	ИМП, ТППЕ, РЦУК, МВР, ЕЛС– Општина Делчево	Број на потпишани меморандуми	/	/
5.7	Протокол за постапување од страна	Јули 2023	Декември 2023	Изработка и донесување на протокол за	ОСБСП	ИМП, ТППЕ, МВР ПС	Усвоен протокол	/	/

Стратегија на безбедност на патиштата и акциски план за општина Делчево

Бр	Мерка/Активност	Почеток	Крај	Опис на мерката/активноста	Кој одговорен	Останати учесници	KPI индикатор	Буџет (1.000 ден)	Извор
	на службите при сообраќајни незгоди			постапување на службите при СН врз основа на важечката законска регулатива					
5.8	Изградба со сообраќајно уредување на нов или организација на постоечкиот влез-излез за итната медицинска помош во Здравствен дом Делчево	Февруари 2027	Ноември 2027	Обезбедување на документација, набавка за изградба и сообраќајно уредување на нов или организација на постоечкиот влез-излез и со завршен извештај од надзор	ЕЛС– Општина Делчево	ОСБСП, ИМП, Министерство за здравство, изведувач	Извештај од надзорен инженер за изведени работи и употреба	3000	ЕЛС– Општина Делчево / Други извори на финансирање
5.9	Едукација за прва помош во основните училишта	Јануари 2024	Јуни 2024	Организирање и спроведување на едукацијата	ОСБСП	Црвен крст, ИМП, ООУ „Ванчо Прке“ и „Св.Климент Охридски“	Број на деца опфатени со едукацијата	3	ЕЛС– Општина Делчево/ Други извори на финансирање

* Временските периоди предвидени за спроведување на мерките и активностите се ориентациони од причини што може да бидат достапни јавни повици за нивно финансирање и порано од предвиденото, а пак други може да се одложат, односно поради објективни околности може да се сменат приоритетите за реализација.

ДОДАТОК

ДОДАТОК: **АНАЛИЗА НА СООБРАЌАЈНИ НЕЗГОДИ ЗА ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО**

ДОДАТОК: АНАЛИЗА НА СООБРАЌАЈНИ НЕЗГОДИ ЗА ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

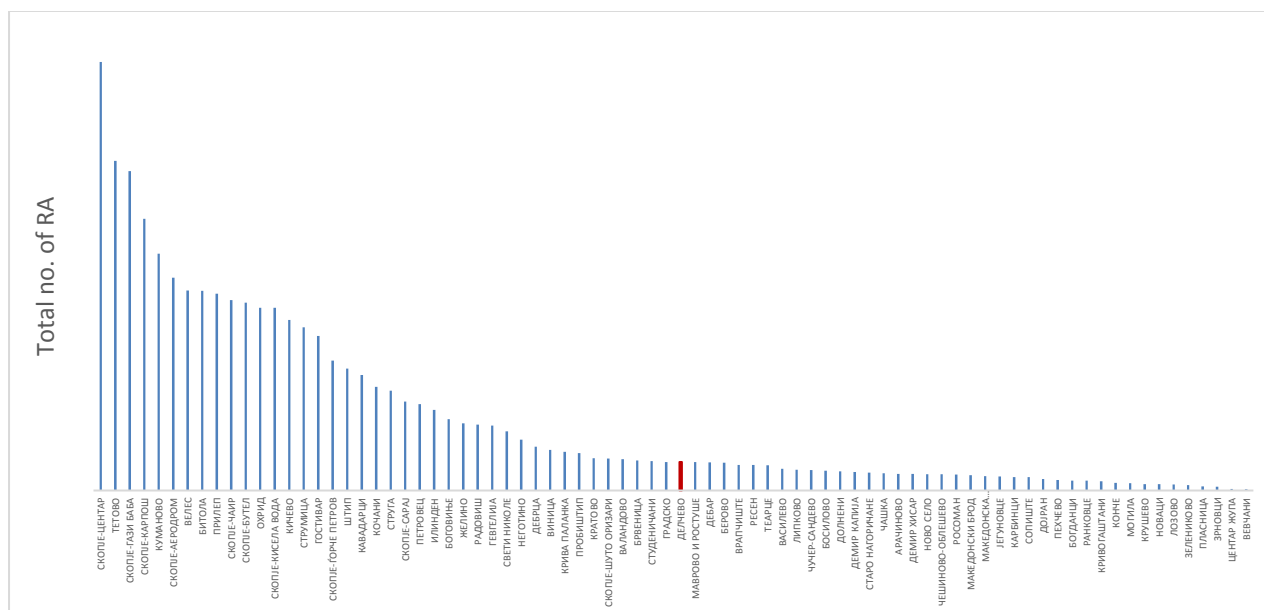
Анализата на сообраќајните незгоди треба да помогне да се одговори на прашањето зошто се случуваат незгоди, да се идентификуваат локациите каде што најчесто се случуваат и ранливоста на различните категории учесници во сообраќајот, да се дефинираат соодветни програми за поголема безбедност во сообраќајот и соодветни мерки што треба да се преземат и конечно да помогне во оценувањето на ефективностата на преземените мерки.

Анализите се направени врз основа на податоци за сообраќајни незгоди што се случиле во периодот од 2020 до 2021 година. Овој извештај содржи основни податоци за состојбата со безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево. Извештајот не го покажува трендот што беше воспоставен во претходниот период, имајќи предвид дека стручниот тим располагал со податоци за период од две години, односно од 2020 до 2021 година. Извршена е анализа на состојбата со безбедноста во сообраќајот за различни категории учесници во сообраќајот, во однос на природата на учеството и возраста на учесниците. Исто така, прикажана е распределбата на сообраќајните незгоди во однос на различни критериуми за набљудуваниот период од 2020 до 2021 година.

Податоците се преземени од Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија, од базата на податоци за карактеристиките на сообраќајните незгоди.

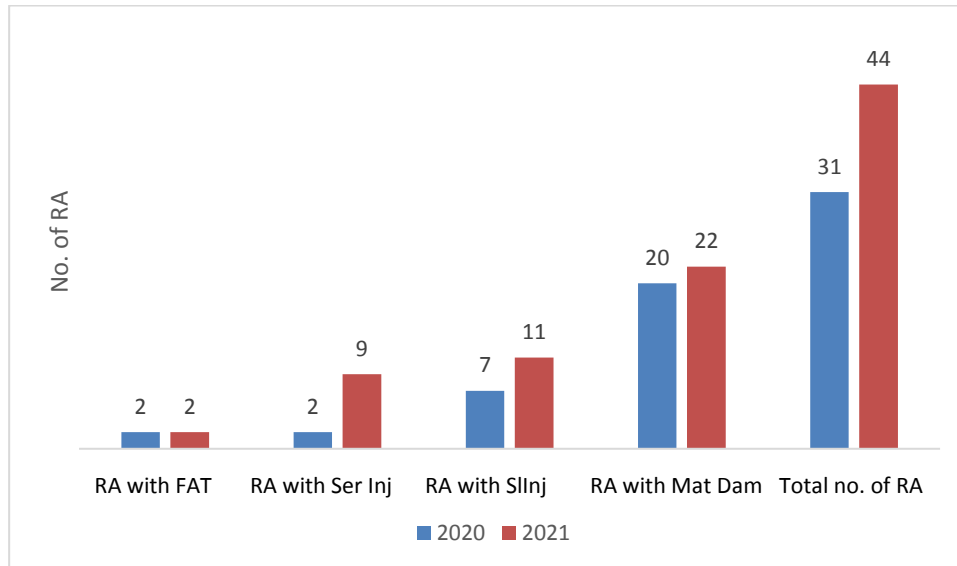
Основни податоци за бројот на сообраќајни незгоди и нивните последици

Во набљудуваниот временски период од 2020 до 2021 година, на територијата на општина Делчево се евидентирани вкупно 75 сообраќајни незгоди, што ја става како општина на 41 место по број на незгоди (графикон 1). Во наведениот период животот го загубија четири лица.

Слика 11: Распределба на општините во однос на вкупниот број на сообраќајни незгоди во периодот од 2020 до 2021 година

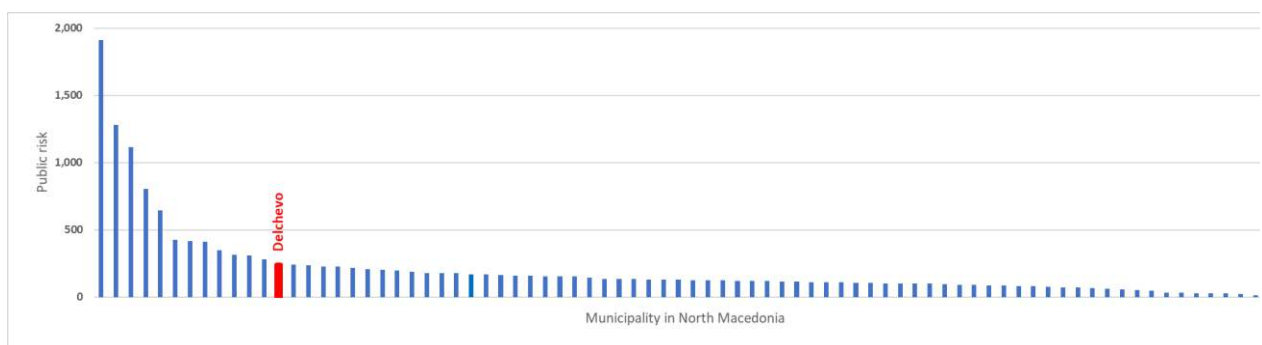
Во периодот од 2020 до 2021 година, на територијата на општина Делчево се регистрирани четири сообраќајни незгоди со загинати лица. Во набљудуваниот две годишен период евидентирани се 11 сообраќајни незгоди со тешко повредени лица. Сообраќајните незгоди со загинати и тешки повреди сочинуваат 20% од вкупниот број на незгоди (Слика 12), што е значаен показател.

Слика 12: Бројот на сообраќајни незгоди на подрачјето на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Каде е општина Делчево во споредба со другите општини во Северна Македонија?

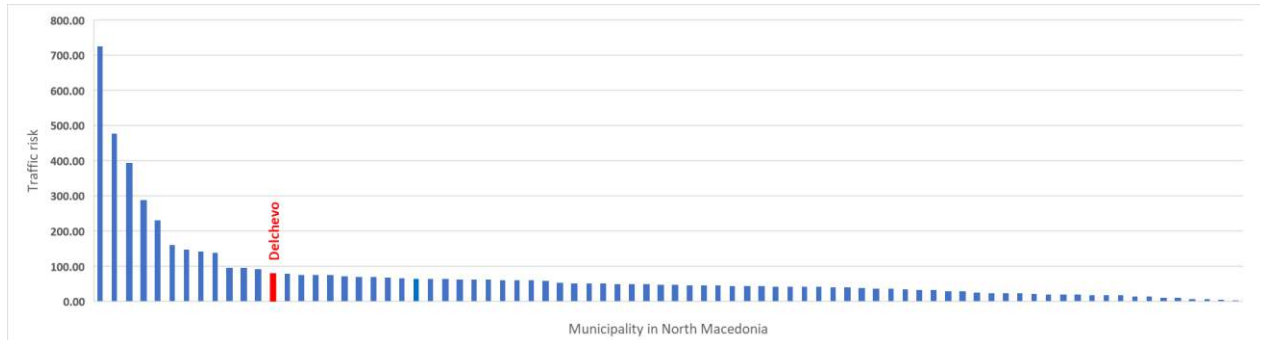
Општина Делчево има јавна пондерирана вредност на ризик од 241.44 на 10.000 жители и со таа вредност е на 14-то место во однос на останатите 80 општини во Северна Македонија со кои е направена споредбата. Имено, со наведената вредност на јавниот пондериран ризик од страдање, општина Делчево спаѓа во општините со висока вредност на овој ризик (Слика 4).

Слика 13: Вредностите на јавниот пондериран ризик од страдање на општините во Република Северна Македонија, 2021 година¹⁰

¹⁰ Податоците за сите поединечни општини во Северна Македонија се прикажани, исто така 10 општини кои го вклучуваат градот Скопје се прикажани поединечно на овој дијаграм

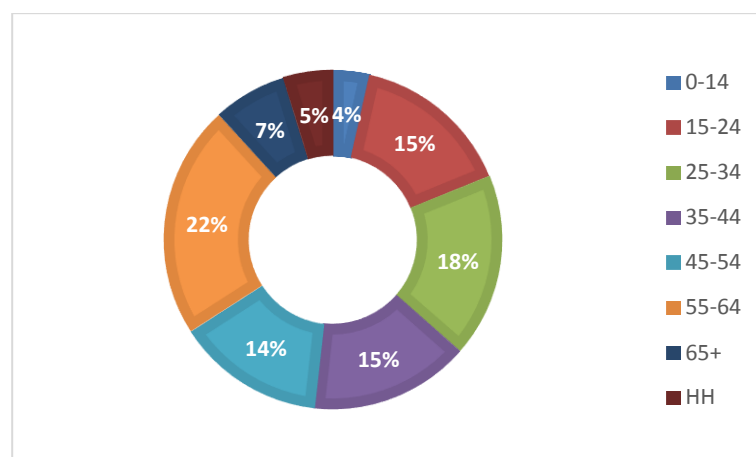
Кога се гледа вредноста на сообраќајно пондерираната опасност од повреда, се доаѓа до заклучок дека општина Делчево спаѓа во општините со висока вредност на овој ризик (Слика 5). Поточно, вредноста на сообраќајно пондерираната опасност од повреда на територијата на општина Делчево е 81.1 на 1000 регистрирани моторни возила и со таа вредност е на 13-то место по пондерирана ризична вредност на местото во однос на останатите 80 општини во Северна Македонија со кои е направена споредбата.

Слика 14: Вредности на сообраќајно пондерираниот ризик од повреда по општини во Република Северна Македонија, 2021 година⁷

Возрасна распределба на загинати и повредени во сообраќајни незгоди

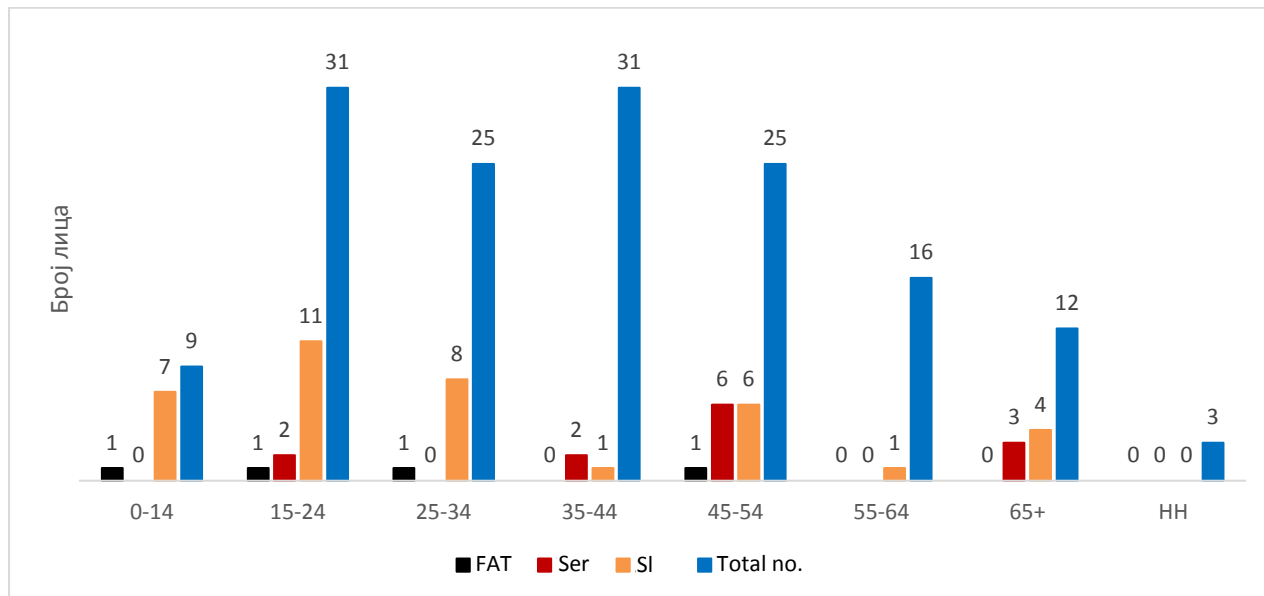
Според распоредот на лицата кои учествувале во сообраќајни незгоди во зависност од старосната структура, се издвојува категоријата од 55 до 64 години. Наведената возрасна категорија сочинува 22% од вкупниот број на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди во набљудуваниот двегодишен период. Позитивен показател што може да се види од претходно споменатиот график е дека од вкупниот број на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди, најмал е бројот на деца од 0 до 14 години, со 4% во набљудуваниот период. Следна најранлива возрасна категорија по лицата на возраст од 55 до 64 години е категоријата на возраст од 25 до 34 години, на која отпаѓаат 18% од вкупниот број лица вклучени во сообраќајни незгоди.

Слика 15: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди во зависност од старосната структура на лицата на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Доколку подетално се анализираат лицата кои учествувале во сообраќајни незгоди во периодот од 2020 до 2021 година во зависност од старосната структура, од графиконот 4

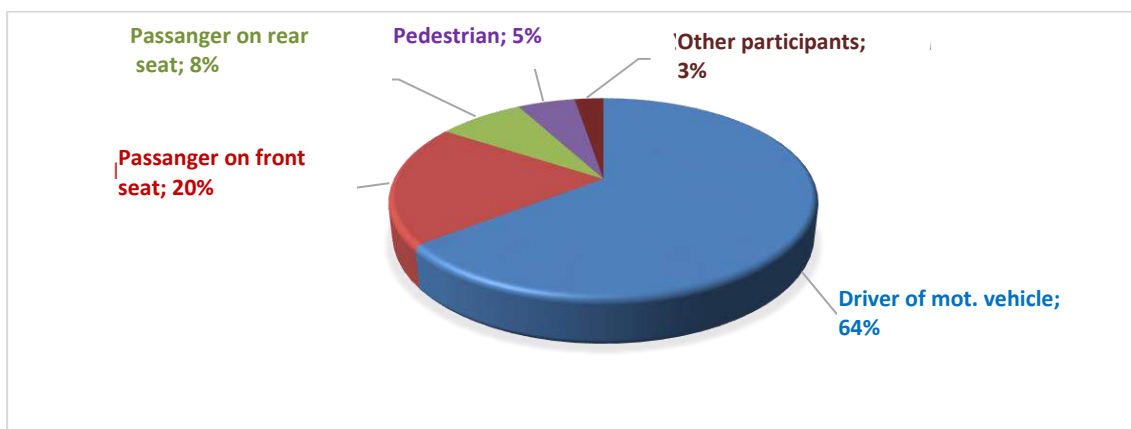
може да се види дека најголем број тешко повредени лица припаѓаат на возрасната категорија од 45 до 54 години. години. Кога станува збор за децата, едно дете го загубило животот. Децата и младите на возраст од 15 до 24 години сочинуваат речиси половина од вкупниот број на полесно повредени лица (47,3%).

Слика 16: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди во зависност од старосната структура на лицата, како и последиците на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

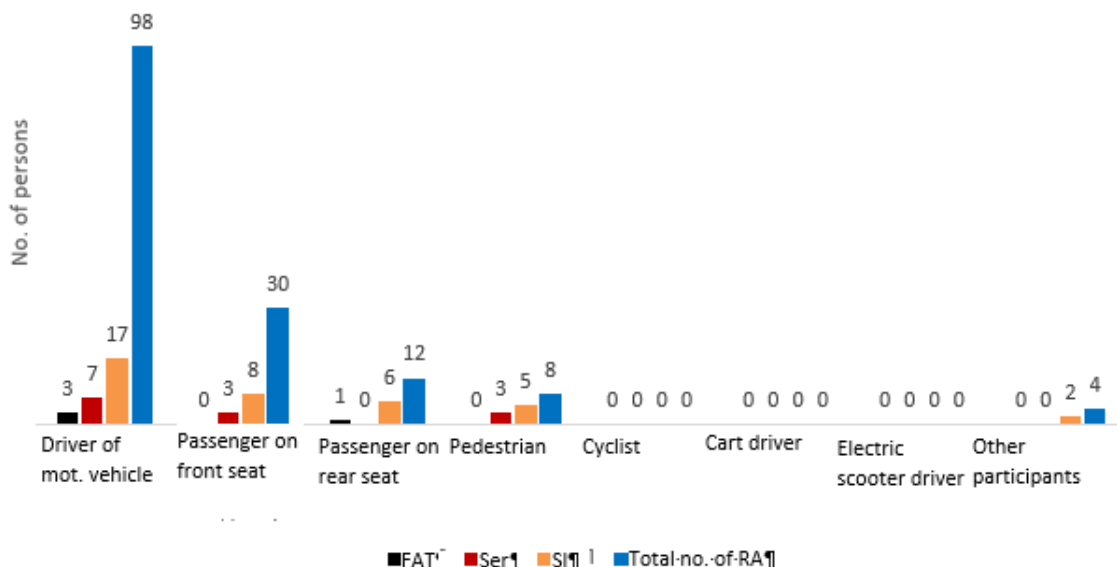
Карактеристики на загинати и повредени лица во сообраќајни незгоди

Во сообраќајни незгоди најмногу учествувале возачите на моторни возила, ако се земе предвид распределбата на лица по природа на учество во сообраќајот од 2020 до 2021 година (Слика15 и Слика 16). Имено, возачите на моторни возила сочинуваат 64% од вкупниот број на лица. Потоа следат патниците на предните седишта со 20% и патниците на задните седишта со 8%. Пешаците имаат учество од 5% и во набљудуваниот период осум од нив учествувале во сообраќајни незгоди.

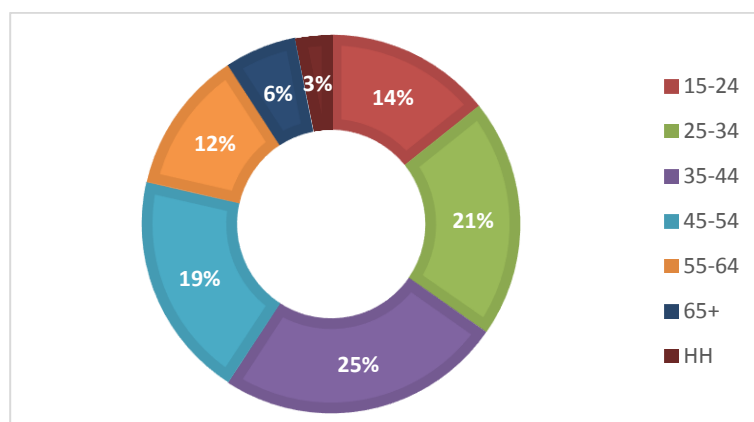
Слика 17: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди според природата на учество во сообраќај на подрачјето на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Најголем број лица загинале како возачи на моторни возила. Исто така, тешки телесни повреди се евидентирани најмногу кај возачите на моторните возила, како и кај сопатниците на предното седиште. Овие два индикатора може да укажат на можното некористење на појасите од страна на возачите и патниците. Ранливите учесници во сообраќајот, т.е. пешаците, исто така треба да бидат истакнати од горниот графикон. Во периодот од 2020 до 2021 година со тешки телесни повреди се здобиле тројца пешаци.

Слика 18: Распределба на лицата кои учествувале во сообраќајни незгоди според природата на учеството во сообраќајот, како и последиците на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година.

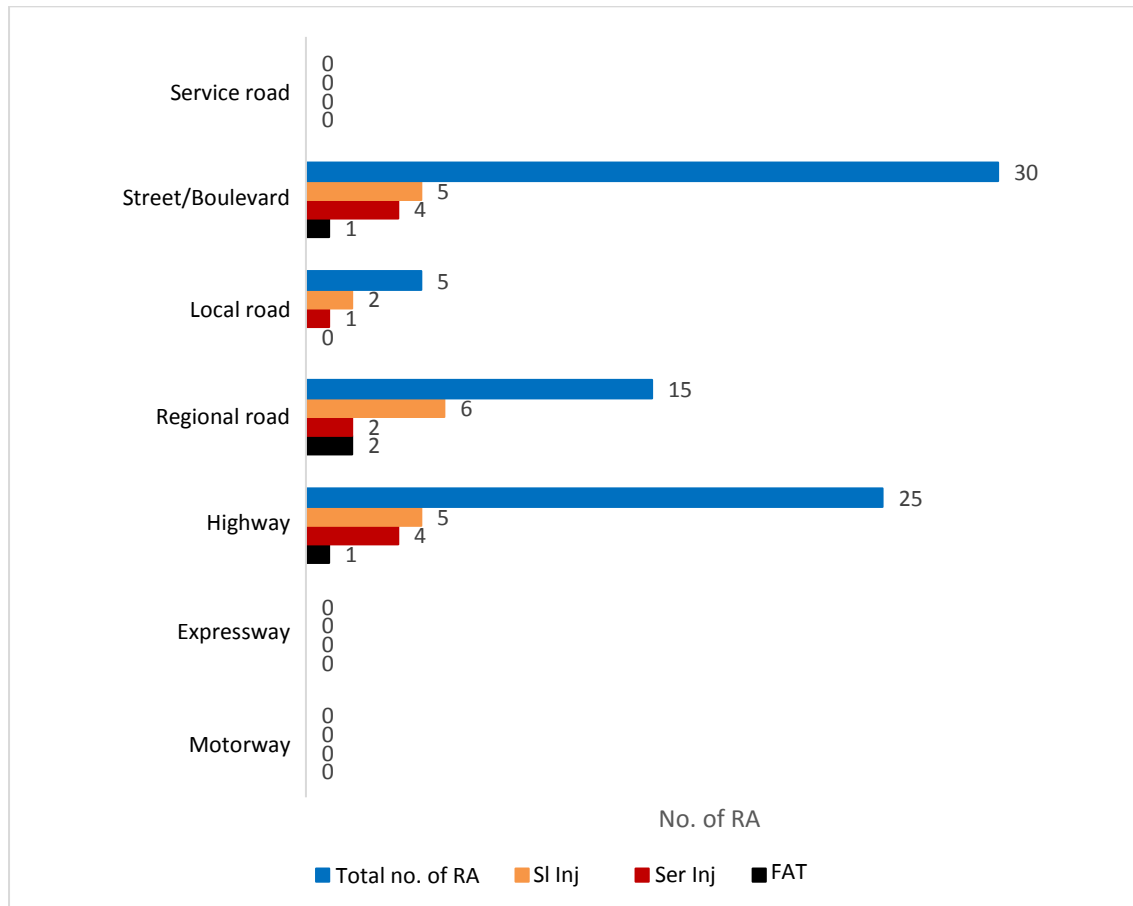
Со оглед на тоа што возачите на моторни возила се најзастапени по карактерот на учество во сообраќајни незгоди, нивната анализа е направена во однос на старосната структура на лицата (Слика 17). Од горенаведениот графикон може да се види дека меѓу возачите на моторни возила има најмногу лица од возрасната група од 35 до 44 години (24). Следат возрасните групи 25-34 години (20), па од групата 45-54 години (19), 15-24 т.е. млади (14) и 55-64 години (12).

Слика 19: Распределба на лица кои учествувале во сообраќајни незгоди како возачи на моторни возила во зависност од старосната структура на лицата на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Распределба на сообраќајни незгоди во однос на местото на настанување

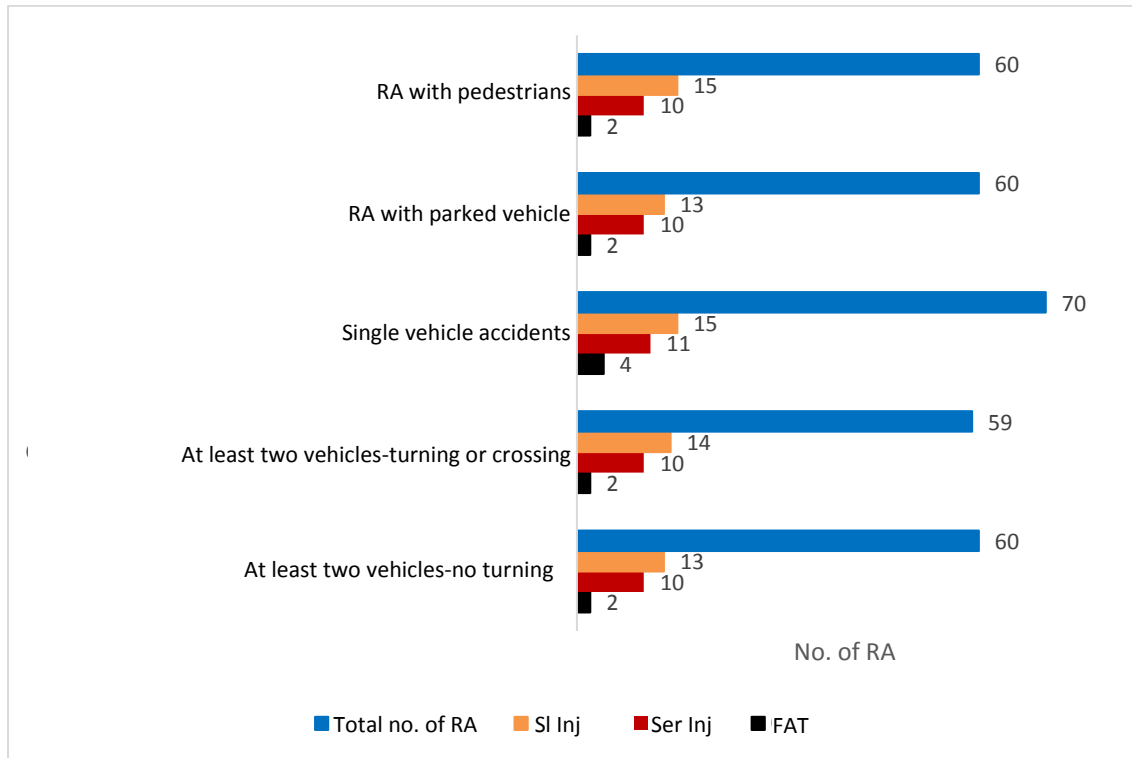
Врз основа на распоредот на сообраќајните незгоди по категории на патишта (Слика 18), може да се види дека најголем број сообраќајни незгоди се забележани на улиците/булеварите (40%), потоа на главниот пат (33,3%), а потоа на регионален пат (20%). Најмногу сообраќајни незгоди со загинати се забележани на регионалните патишта, а најмногу сообраќајни незгоди со тешко повредени лица се забележани на улици/булевари и магистрални патишта.

Слика 20: Распределба на сообраќајни незгоди по категорија на патишта на подрачјето на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Групи видови сообраќајни незгоди

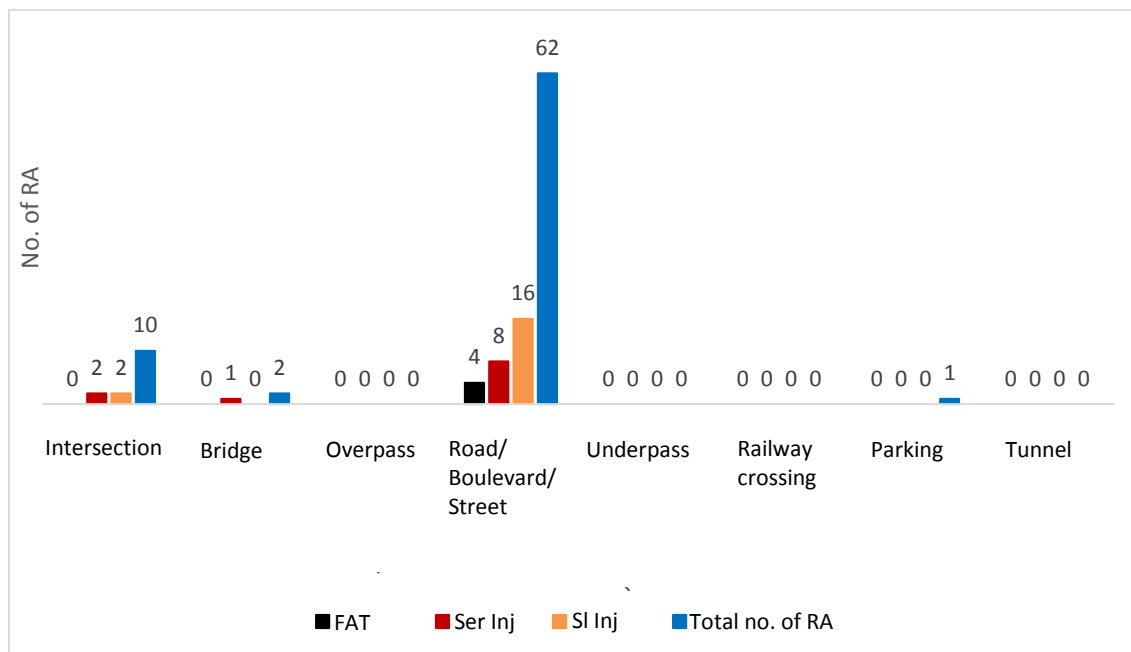
Анализата на сообраќајните незгоди во однос на видот е прикажана на слика 19. Распределбата покажа дека најголем процент на сообраќајни незгоди на локални патишта, улици и булевари во општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година припаѓа на групата сообраќајни незгоди со едно возило, поточно 22,7% и во тие незгоди животот го загубиле четири лица. Сообраќајните незгоди кои припаѓаат на групите „СН со пешаци“, „СН со најмалку две возила – вртење или премин“ и „СН со најмалку две возила – без вртење“ имаат процент на застапеност од по 19,4%.

Слика 21: Распределба на сообраќајни незгоди по видови на незгоди на локални патишта, улици и булевари на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Распределба на сообраќајни незгоди во однос на конкретното место на настанување

На локалните патишта, улици и булевари на општина Делчево најголем дел од сообраќајните незгоди се случиле на патишта/улици/булевари (82,9%) и на тие локации животот го загубиле четири лица. Поголем број незгоди е забележан и на крстосниците (13,8%). Со најтешки последици и во најголем број се забележани на патиштата/улиците/булеварите, каде што се евидентирани четири сообраќајни незгоди со загинати и осум со тешко повредени лица.

Слика 22: Распределба на сообраќајни незгоди по конкретното место на случување на локални патишта, улици и булевари на територијата на општина Делчево во периодот од 2020 до 2021 година

Економска проценка на сообраќајните незгоди

Согласно методологија за проценка на трошоците од сообраќајните незгоди, развиена од меѓународната програма за проценка на патиштата мППП (iRAP¹¹) и одобрена од Светска Банка, беа употребени следниве податоци за проценка на трошоците од сообраќајните незгоди во Северна Македонија:

- БДП по жител во Северна Македонија (податок за 2020): **4,100.00 EUR/жител** (Извор: Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat>))
- Трошокот од СН со смртни последици (FAT) е проценет 70 x БДП по жител: **287,000.00 EUR** (Извор: IRAP метод развиен од Светска Банка)
- Трошокот од СН со тешки повреди (SI): $0.25 \times \text{FAT}$: **71,750.00 EUR** (Извор: IRAP метод развиен од Светска Банка)
- Трошокот од СН со лесни повреди (LI): $0.02 \times \text{FAT}$: **5,740.00 EUR** (Извор: SafetyCube, Проценка на трошоците од незгоди за Европските земји 2018)
- Трошокот од СН со материјална штета (PD): $0.005 \times \text{FAT}$: **1,435.00 EUR** (Извор: SafetyCube, Проценка на трошоците од незгоди за Европските земји 2018)

За пресметка на просечниот годишен број на сообраќајни незгоди во Делчево беа користени следниве податоци:

- Вкупен број на СН со смртни последици во Делчево за период 2020 - 2021: 4 (Извор: Министерство за внатрешни работи, Р С. Македонија)
- **Просечен годишен бр. на СН со смртни последици: 2**

¹¹iRAP/ мППП: „ВИСТИНСКАТА ЦЕНА НА СООБРАЌАЈНИТЕ НЕЗГОДИ – Вреднување на животот и трошоците за тешките повреди“

- Вкупен број на СН со тешки повреди во Делчево за период 2020 - 2021: 11 (Извор: Министерство за внатрешни работи, Р С. Македонија)
- **Просечен годишен бр. на СН со тешки повреди: 6**
- Вкупен бр. на СН со лесни повреди во Делчево за период 2020 - 2021: 18 (Извор: Министерство за внатрешни работи, Р С. Македонија)
- **Просечен годишен бр. на СН со лесни повреди: 9**
- Вкупен бр. на СН со материјална штета во Делчево за период 2020 - 2021: 42 (Извор: Министерство за внатрешни работи, Р С. Македонија)
- **Просечен годишен бр. на СН со материјална штета: 21**

Со пресметка на погоре наведените податоци, просечните годишни загуби на Општина Делчево од сообраќајни незгоди се следниве:

- Просечни годишни трошоци од СН со смртни последици во Делчево: **574,000.00 EUR**
- Просечни годишни трошоци од СН со тешки последици во Делчево: **394,625.00 EUR**
- Просечни годишни трошоци од СН со лесни повреди во Делчево: **51,660.00 EUR**
- Просечни годишни трошоци од СН со материјална штета во Делчево: **30,135.00 EUR**
- Вкупен просечен годишен трошок од СН во Делчево: **1,050,420.00 EUR**

Согласно резултатите од истражувањето во Нов Зеланд, кои покажуваат дека 36% од годишните загуби од сообраќајни незгоди се реални (кеш) пари (директни трошоци од итните служби, сообраќајната полиција итн.), просечните годишни загуби на Општина Делчево во реални (кеш) пари се 378,151.20 EUR. Знаејќи дека вкупниот буџет на Општина Делчево за 2022 година е 286,000,000.00 денари или 4,643,368.95 EUR, околку **8%** од буџетот се трошат на сообраќајни незгоди. Споредено со другите општини во Северна Македонија, овој процент е доста висок. На пример, Општина Македонски брод од сообраќајни незгоди губи реални (кеш) пари околу 4% од вкупниот буџет предвиден за 2023 година. За Општина Кавадарци овој процент изнесува исто така 4%, пресметано врз основа на буџетот предвиден за 2022 година.

Клучни резултати

Анализата на сообраќајните незгоди и нивните последици во периодот од две години (од 2020 до 2021 година) може да укаже на показатели за состојбата на безбедноста во сообраќајот, како и натамошни насоки на дејствување во насока на подобрување на безбедноста во сообраќајот на територијата на општина Делчево.

Учесниците на возраст од 55 до 64 години се истакнаа како најранливи, но идното дејствување секако треба да биде насочено кон децата и младите, кои заедно сочинуваат 33% од вкупниот број на лица инволвирани во сообраќајни незгоди. Возачите на моторни возила на возраст меѓу 35 и 44 години ја сочинуваат најнебезбедната возрасна категорија. Кога станува збор за посериозни последици, најголем број од нив се забележани кај возачот и сопатникот на предното седиште. Најчести сообраќајни незгоди на локални патишта, улици и булеварите се оние во кои учествувало едно возило, додека најголем број на сообраќајни незгоди се забележани на улиците/булеварите.